

EESTI NOORUS

1921

**UENU TARTU OSAK.
10 A. JUUBELINUMBER**

1931

Nr 6

J U N I

1931

Järjekindlalt kasvavast usaldusest

meie suurema ühistegelise kindlustusettevõtte —

Kindlustusselts „Eesti“

(Asutatud 1907 a.)

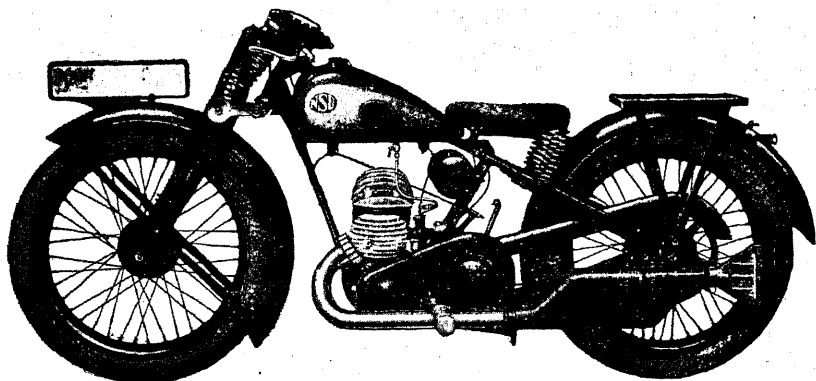
vastu annab kõige paremat tõendust see asjaolu, et just viimase kolme majandusliku kriisi aasta jooksul selle seltsi tegevus on kasvanud enam kui kahekordseks.

Nii olid preemiad:

31. dets. 1927 a. Kr. 298.213.03

31. dets. 1930 a. Kr. 600.179.07

Seltsi valitsus: TARTUS, Suurturg nr. 10, oma majas

Otstarbekohasem ja odavam liikumisvahend on kahtlemata mootorratas.

Suurim ja täielikum mootorrataste ja jalgrataste äri Tartus on —

K-m. Vennad Prüüs

Mootorrattad: NSU, AJS, DKW, New Hudson jne.

Jalgrattad: Husqvarna, Phänomen, Homeric, Corvette, Simson, Esperanto jne.

Täielik mootorrataste ja jalgratta osade ladu.

Müük suurel ja väikesel arvul.

Meie Foto - Raadio - Grammofoni osakonnad rahuldavad alati kõige nõudlikumat kaubatarvitajat. Müük järelmaks. kuni 18 kuud

EESTI NOORUS

SP 6814

NOORSOO
KULTUURI
AJAKIRI

ILMUB
ÜKS KORD
KUUS

TELLIMIS-HIND
1 aasta pääle Kr. 1.80
1/2 aasta pääle „ 1.—
1/4 aasta pääle „ 0.50

KUULUTUS-HINNAD:
1 lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . „ 15.—
1/4 lehekülge . . . „ 7.50

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, LOSSI PLATS 4 TELEFON 429-77

Juuni

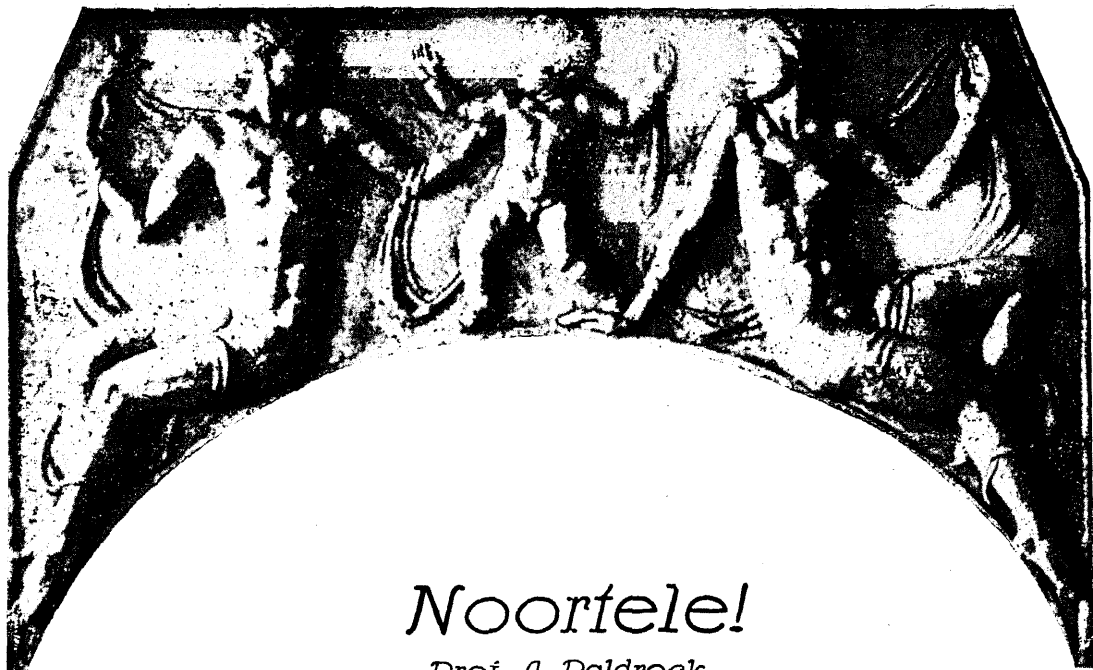
Nr. 6 — 1931

III aastakäik

ÜENÜ Tartu osak. meeskoor. Keskel juhataja R. Ritsing.

SISU: Noortele! — A. Paldrock. Tartu osak. 10 a. juubeliks — A. Meikop. Kes? — M. J. Eisen. Mälestusi ÜENÜ Tartu osak. loomispäevilt — Ed. Riisman. Kümme aastat ÜENÜ Tartu osakonda — G. Härm. Kõik muutub, mälestused püsivad — K. Kull. Noorus meiega! — A. Simm. Vanana noor — M. J. Eisen. Rahvustunde avaldused — M. J. Eisen. Muusikaharrastusest noorsoos — R. Ritsing. Tartu osak. 10 a. tegevusest — V. Asmann. Kooliõpetajate osa maanoorte isetegevuses — A. Raag. Mõtteavaldus — E. Kõomägi. Minu kodu — R. Iher. Ühest meie esmajärgulisest rahvuskultuurülesandest — J. Ainelo. Sydämelle — Pikka Veitsi. Nõukogud noorsoo ühingute juure. Põllumajand. tegevuse arendamisest. ÜENÜ teistest osakondadest. Muid informatsioone.

Noorte!e!

Prof. A. Paldrock,

ÜENÜ Tartu o. juubelpidusiuste päätoimkonna esimees.

Saladus, miks mõnel elu edukalt areneb, teistel aga kängu jääb, peitub isiku väärtuses. Moraal ja tahtejõud on siin juhtivateks teguriteks, viies ihuliselt ja hingeliselt puhtaid isikuid esiplaanile.

Tuletame Haeckeli sõnu meele: tahab inimene korraldatud seltskonnas elada ja mõnu tunda, siis ei tohi ta mitte püüda ainult oma õnne kätte saada, vaid peab katsuma ka seltskonnale, kelle liige ta on, õnne kättesaadavaks teha. Ta peab arusaamisele jõudma, et nende edu on tema edu ja nende kannatus tema kannatus. Kui meie aga komblust inimsoole tarvisminevaks tunnistame, siis peab ka kõike, mis inimlik on, kombluse vaate-

kohalt hinnatama ja seletatama. Elu ainult eetiliselt hinnatuna — on kannatatav; ilm ainult eetiliselt vaadelduna — arusaadav.

Noorsugu arenegu tahtejõuliseks ja teguvõimsaks. Sellepärast peab tema arenemisel kõiki neid abinõusid mõjutada laskma, mis tahtejõudu kasvataksid.

Noor inimene peab õppima enda üle valitsema, oma tunge ja kirgi taltsutama; selle iseenese distsiplineerimisega saavutab ta omaduse saada aru teiste soovidest ja paleustest ja kujuneb isikuks, kellel on kallid üldhüvid.

Sooviga, et ÜENÜ liikmed selles suunas areneksid ja neist kasulikud kodanikud võrsuksid, terovitan Teid, noored!

Tartu osakonna 10 a. juubeliks.

Kümme aastat. Pole see pikk aastate rida, ent Eestis ometi küllalt pikk tervitamiseks. Oleme ju meie noores riigis pea kõike sunnitud mõõtma kümme aastaga.

ÜENÜ Tartu osakond on üks ÜENÜ tüüpilisemaid. ÜENÜ kroonilised haigused: päävarju puudus, majanduslikud mured, seltskonna ükskõiksus ja — üllatavgi Tartu kohta — tegelaste puudus, nagu kaebavad esimesed aruanded, ilmnevad siin vägagi teravalt. Akadeemilises Tartu ilmastikus näib maameelolulisele ÜENÜle juurdumine raske.

Kuid ÜENÜ on põhjamaalikke taimi: visa juurduma — visa ka allaandma. Metobs Tartus näitabki ju ilmapuutust ja ÜENÜ Tartu osakonna lõpulikku aklimatiseerimist nagu järeldada praegusest poolehoiust ja sõprade ringist. Võitnud on Tartu noorsoolaste „jonn iseendaga“, nagu alamal tabavalt lausub praegune esimees.

Ei tunne kõiki Tartu noorsoolasi, ent tunnen neid siiski kui üenülast. Visad töomesilased, kes hoolimata alalisest ruumide otsimisest, tegelaste ärasõidust ja vahetusest ja majanduslikkudest muredest siiski suutnud kümme aasta jooksul hoida koos arvukat noorsoolaste peret, pidada ülal sooja omavahelist õhkkonda. Endiseid tegelasi on eemale siirdunud — ühendus on jäänud, matkajate koosseis muutunud — ühine tee, ühine matkasiht püsinud. Pigistame siinkohal soojalt kõikide endiste ja praeguste Tartu ühissammujate kätt, tervitame mõttes kaaslast ja mäletame aatevõitluses lahkunuid kogu ÜENÜ pere poolt.

Mida sooviksime Tartu noorsoolastele järgnevat aastakümneks?

Püsimist senisel omariikluse ja omakultuuri aatelisel alusel ja edasiehitamist sellele alusele.

Jõudnud välja jonnist iseendaga, asumist jonnist seisukorda kogu Tartu noor põlvtega. Eeskätt aga akadeemilise nooruseliidi ja Tartu haritlaskonna vallutamist noorustöö aatele.

ÜENÜ Tartu noored on seni suutnud hääd kontakti luua Lõuna-Eesti külaga ja eduga vallutanud südameid Sadukülas, Valgjärvel, Rāpinas ja mujal. Soovime, et seda kultuurilist linna ja maad ühendavat hääd kontakti ümbruskonnaga jatkuks ka järgnevatel aastakümneil. Saagu Tartu, see Noor-Eesti ja igasuguste teiste noorsoo rühmituste, noorsooliikumiste ja noorsootöö hääl ja Eesti vaimukultuuri peegel juhtivaks keskkohaks kogu eesti, eriti aga lõuna-eesti noorustöös. Kas mitte sümboolselt ei toiminud ÜENÜ Tartu osakonna avakoosolek Tartu seminaris? Asukoht kohustab.

Tartu osakond on seni hääd eduga viljelenud noorsoo hingeelu nii lähedasi esteetilisi alu nagu seda on muusika, laul, lavakunst ja rahvatants. Soovime, et see viljelemine sel alal edaspidigi süveneks ja Tartu noored ja nende esteetilise hingegea juhid esteetiliste kunstide rahvalikus viljelemises kogu eesti noorsoolastele eeskujuks annaksid. Pole ju kõigil teistel kasutada Rahvaluule Arhiive, E. R. Muuseumi ja teisi asutisi ning ülikooli ümber kogunud tarku päid.

Jatkugu meie nooril senine visa töötahe, jäägu meie perest edaspidigi eemale sise mine pettumus ja elutüdimus. Noorusliku terve immuniteediga hüljakem kõik ebakultuursed haaramised ja häired ja vaudakem optimistlikult tulevikku!

Gaudeamus igitur, juvenes dum sumus!

2. 6. 31.

Aug. Meikop.

Kes?

*Kesse kaitseb meie koda?
Maailm kihiseb ja keeb,
vaenlane see ihub oda,
ähvardab ja kolli teeb;
kesse ründab vastu vaenlast,
et ei viiks meid õnnekaenlast?*

*Siin näed noori kodukantsiks,
kes kõik käivad valveteed,
valmis käed relvatantsiks,
kui on kaitsta maad ja veed,
küll see koondis kodu päästab,
kodu õnne omaks säästab!*

M. J. Eisen.

Mälestusi ÜENÜ Tartu osakonna loomispäivil.

Ed. Riisman, osakonna asutajaid.

Ega see olnudki nii lihtne, et läheme aga Tartu, teeme valmis osakonna ja kõik läheb nagu lepase reega. Teadsime seda juba isegi. Olid juba kogemused. Nägime, kuidas omaaegne Tartu noorsootegeane Käsebier Tallinnas Tartu Noorsooliidu osakonda asutas (käis siis kõva võistlus ÜENÜ ja Tartu Noorsooliidu vahel) — kutsus kokku Tallinnas suure koosoleku ja sõitis siis ise Tartust päralt osakonda avama, aga koosolijad (kelle seas palju üenulasi), materid koguni maha asutamise mõtted ja Käsebier sõitis vihaseks mitte millegiga Tartu tagasi. Sama saatus võis meid tabada Tartus — liidulased (kuigi liit juba vahepeal oli läinud hingusele) võisid nüüd kasutada juhust kättemaksuks ja omakorda ajada lõhki ÜENÜ Tartu osakonna koosoleku. Päälegi oli Tartus veel teisi organisatsioone, kellele ÜENÜ Tartu osakonna asutamine võis olla vastumeelne, nagu Tartu Noorsoo Selts. Tuli ajada asju tasa ja targu.

Meid oli mitu ÜENÜ asutajat, kes 1920. a. sügisel asusid Tartu jätkama ülikoolis oma haridust, nii esimene Keskjuhatuse esimees G. Härn, Tallinna osakonna esimees Jakob Veide (hiljem Loosalu) ja nende ridade kirjutaja, kellel ÜENÜ asutamisaastal lasusid Keskjuhatuse sekretäri kohustused. Kõigil olid ÜENÜ asjad väga südame lähedal.

Panime Tartu osakonna asutamisele suurt rõhku, kuna selle kaudu lootsime organiseerida kogu Lõuna-Eesti. Tartu osakond pidi moodustama Lõuna-Eesti organiseeriva keskkoha, midagi abijuhatusetaolist, sest Tallinnas asuv Keskjuhatuse oli Lõuna-Eestile liiga kaugel. Leidsime, et osakonna asutamiseks on otstarbekohane leida Tartu noorte seast energilisi isikuid ja siis asjast huvitatutega pisitasa ilma kärata pidada ära asutamiskoosolek. Selles aga peituski kogu raskus, sest ühelgi meist polnud Tartu noortega sidemeid.

Otstarbekohasem oleks olnud muidugi mõni olemasolev organisatsioon reorganiseerida Tartu osakonnaks, mis oleks päälegi aidanud hoida ära jõudude killustamise, kuid lootust oli vähe, sest ÜENÜ oli alles liiga värske organisatsioon ja tema autoriteet väike.

Otsustasime siiski katsetada. Pöörasime pilgud Tartu Noorsoo Seltsile, millel oli juba paarikümne-aastane tegevus seljataga, omad ruumid, raamatukogu ja suur tegelaste pere. Päämiseks tegevusalaks oli sport.

Algasid läbirääkimised. Asi näis edenevat paremini, kui ootasime. Seltsi tegelased kurtsid juhtivate jõudude puuduse üle. Eriti akadeemilised noored hoiduvat neist eemale. Sellepärast oleks nad näinud meeldi meie kaastööd. Maalisime neile ette terve suure noorsoo organiseerimise perspektiivi, kuidas ühise suure organisatsiooni kaudu muudame kultuuriliseks terve maa, sest noorsoo päralt on tulevik jne. jne. Uskusime ise oma asjasse ja suutsime oma veendumusega kütta soojaks ka noorsoo seltsi juhtivaid jõude. Seltsi juhatus pidi asja omavahel arutama ja siis pidime uuesti tulema kokku.

Kuid uuel kokkusaamisel selgus, et mehed olid vahepeal lõõnud kõhklema. Tuli alata otsast. Me ei jätnud usku ja panime jälle rauad tulle. Nõupidamise lõpuks olime saanud mehed uuesti oma nõusse. Pidi esitama asja pääkoosolekule ja omalt poolt aitama kaasa, et ühinemine teostuks.

Kui ühekorra jälle kohtasime, lugesime juba nägudelt, et asjad ei olnud nii, nagu oleks pidanud olema. Pääkoosolek olnud õige tormine. Enamus leidnud, et oma iseseisvusest loobumine ei ole ikka otstarbekohane. Siis muidugi kartus oma varandust kaotada, päälegi veel organisatsioonile, keda õieti ei tuntudki.

Tartu Noorsoo Seltsiga ei olnud midagi hakata päale. Tuli ikkagi kasutada teist teed ja asutada omal osakond.

Jakob Veide-Loosalul oli rohkem edu. Ta oli tegutsenud varemini haridusminis-

teeriumi juures haridusinstruktorina ja omas selle tõttu rohkem sidemeid. Tuli appi ka juhus, mida õieti ootasimegi. Õnnestus leida energilise noormehe, kes omakorda tõi juure teisi ja kord ilma suurema kätada pidasime kümnekonna inimesega asutamiskoosoleku. See oli 1921. a.

Visalt, kuid siiski järjekindlalt algas tegevus: kirjanduskoosoleku, lauluharjutused, raamatukogu asutamine, karskustöö jne. Osavõtjate arv oli sageli õige väike, kuid tegevus arenes siiski.

Mõnigi ettevõtt õnnestus üsna hästi.

Esperanto oli siis minemas moodi. Otustasime korraldada esperanto kursused. Üliõpil. Einer, esperantist, oli nõus võtma õpetamise oma hooleks. Kui ainult nüüd rahvast tuleks! Tuleb ehk ainult paar-kolm inimest, mis hakkad sa hing siis pääle! Olin tol korral osakonna esi-

mees ja mure kole suur! Eeskätt oli ju vaja raha ja kursusel olid nüüd kõik lootused.

Milline oli aga meie üllatus, kui kursuse avaõhtul tuli rahvast murdu. Muist pidid ruumi puudusel minema tagasi. Tuli panna käima veel teine paralleelkursuski.

Koju minnes oli mul nii hää meel, et jäin kõhutüüfusse (või millest siis muust ikka!). Lamasin üle kuu haiglas ja kolisin siis tagasi Tallinna.

Rõõmuga aga nägin, et Tartu osakonna asi edenes. Tuli uusi agaraid tegelasi, kellest mitmed praegugi osakonna eesotsas ja kes endohverdavalt veavad nooruskultuuri vankrit. Jatkugu neil veel kauaks püsivust.

Ed. R.

29. V. 31.

Kümme aastat ÜENÜ Tartu osakonda.

G. Härm.

G. Härm. Osak. asutajaid.

Kui Tallinnas 1919 a. kevadel asutati Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus, siis oli asutajate esimesi muresid püüda luua peatset sidet Tartu noorsooga, et viia ÜENÜ liikumist Lõuna-Eestisse, milleks oli vaja rajada Taaralinna organiseerimise toetuspunkt. Oldi arvamisel, et eeskätt vaja vallutada liikumisele üle maa kõik keskkohad — linnad, millele võiks

omakorda toetuda organiseerimine külas. Taheti võimalikult kiiresti tõmmata kaasa laiu hulki, et liikumine ei muutuks kohalikuks ega lämbuks kohapääl vastaste surve, vaid saaks masside asjaks ning opositsioonidele suudaks tarbekorral panna vastu, kui need eesti rahvuslikule olemasolule, kultuurile ja omapärale ähvardavad ja kahjulikud — taheti võita vaimlisi vaenlasi ka vaimliste relvadega.

Ülikoolilinnale, Tartule, vaadati kui eesti vaimliste liikumiste hällile ja jõuallikale, kus teati juba olevat noorsoo organisatsioon, aktiivseid tegelasi ning seltskondliku mineviku ja kogemustega tublisid patrioote, kelle autoriteetsust tunnustamist taheti võita ÜENÜle ja kust loodeti võitlejaid ÜENÜ ridadesse. Et luua ühendust Tartu noorsooga, selleks sõitis nende ridade kirjutaja 1919 a. kevadel Tartu, kus pidas läbirääkimisi säälsete noorsoo organisatsioonide esindajatega selle üle, kuidas eesti noorsugu ülemaaliselt koondada ühiseks tugevaks organisatsiooniks. Põhimõtteliselt olid Tartu esindajad sellega päri, kuid seadsid omalt poolt tingimuseks, et ÜENÜ liikumise keskkohaks jääks Tartu, kuhu toodagu Tallinnast keskjuhatust. Pik-

kade läbirääkimiste tulemustena andsid tartlased veidi järele, kuid nõudsid siiski, et ÜENU-le loodaks 2 keskkoha kahe keskjuhatusena — üks Tallinna, teine Tartu. Kindlat kokkulepet ometi tartlastega ei saadud. Sõitsin Tallinna tagasi, kuhu pidid ka tartlased saatma peatselt oma esindajad läbirääkimisi jätkama. Pea saabusidki Tartu esindajad Tallinna. Võtsime neid lahkelt vastu, pidasime pikki läbirääkimisi ja vaieldusi. Nii kestsid läbirääkimised ja vaieldused kaks aastat kuni viimaks 1921 a. asutati ÜENU Tartu osakond, kcos Tartu noortega Tallinna noorsoolaste poolt, kes üliõpilastena Tartu asunud. Juba algusest avaldas noor osakond hoogsat tegevust ning nähtavale tuli Tartu noorsoolaste suur organiseerimisvõime ja tegevusind, millest on jäänud pa-

rimad mälestused. Pika-pääle muutusid ka endised Saulused Paulusteks ning neist sai veendunud noorsoolasi, kes organiseerisid ÜENU põhimõtete eest võideldes Lõuna-Eestis palju osakondi.

Aastad on kiiresti möödunud, ning käesoleval suvel pühitseb ÜENU Tartu osakond juba oma 10. aastase tegevuse juubelit. Endised tegelased on aree ült lahkunud, uued on tulnud asemele, kuid püsima on jäänud ideed. Edurikas on olnud Tartu osakonna seniine tegevus, suuremiks ja elujõulisemaks on ta paisunud ÜENU suures osakondade peres. Tervitusi kümne aastase tegevuse juubeliks ning õnne, edu ja visadust soovin Tartu noorsoolastele ka järgnevaiks aastakümneiks ilusas ülikoolilinnas.

Kõik muutub, kuid mälestused püsivad.

Kümme aastat on võrdlemisi lühike aeg, kuid siiski seevõrra pikk, et osakonna esimesed liikmed, kelle seltskondlik tegevus algas pea kõikidel ühes osakonna tegevusega, on selle aja jooksul elu-kogemustega varustatud.

Kahtlemata on vahepeäl kõikide asutajate liikmete eluturne ja töökspidamised mitmeti muutunud, tingituna nutest kogemustest. Tihti mainitakse noorte ettevõteteid ja kavatsusi noorusehullustuseks. Kas ka Tartu osak. moodustamisest võiks öelda nii? Kindlasti mitte. Nii vastavad asutajad ka nüüd, kümme aastat hiljem, mil on võimalik objektiivsemalt vaadata asjale.

Tartu osakonna asutajad olid suuremalt jaolt noored, kes maalt asunud elama Tartu. Oli tõsine tarvidus võtta midagi ette, eriti neil, kelle hing ei rahuldunud otsekohestest elu kohustustest. ÜENU-st aga leiti, et selline organisatsioon on noorte eneseavaldamiseks sobivaim.

Tingituna paljude asutajate elukoha muutusest, juhtus ajutine seisak tegevuses, mis aga peagi uuesti algas.

Asutajail, eriti nende ridade kirjutajal, on tõsine häämeel, et tookord leidus ini-

Tartu osak. juhatus 1921 a.
Taga vasakult paremale: J. Veide, A. Adov, G. Härm. Ees: S. Pall, K. J. Kull.

mesi, keda ei kohutand raskused, vaid kes rakendasid ühiselt oma vähesed teadmised ja palju hääd tahet ühisele tööle, ja katsuti võita takistusi.

Kõiki neid siis saadud tarvilikke kogemusi oleme hiljem elus kasutanud. Selles parimas tundes tänulik tervitus endistele kaastegelastele ja praegustele liikmetele.

K. I. Kull.

Noorus meiega!

A. Simm.

Kui võõrad väed valgusid meie kodumaa pinnale ja ähvardasid sumbutada kõike, mis rahva oma jõu ärkamine oli ohutanud üles; kui sõjahüüd käis üle maa, kui läks mees mehe kõrvas vaenlase vastu — siis tõusis noorus koolipingilt, võttis püssi ja astus võitlejate ritta. Ta tõi kaasa vaimustuse ja viis surmale oma värske elu — võidu lunastamiseks.

See oli meie noorus. Võitlus ei võinud väsitada vanemaid, sest noorus oli nendega.

Kui rahvaste kevadel vabaduse päikesed kiired jääkate sulatasid ja soojad tuuled üle kodumaa pinna puhusid; kui vahva tööeline jõud kündma, külvama ja ehitama asus, tegema tasa, mille hävitatud heitlus, looma uut vana varemetele;

kui nüüd rühmatakse raugemata rammul — siis tõmbab noorus jõukohaselt kaasa. Tema säravad silmad ja õhetavad palged sütitavad töötuld ja teotahet, tema juuksesalk lehvib lootusrikkalt.

See on meie noorus. Töövaev ei väsita vanemaid, sest noorus on nendega.

Kui peaksid tulema tumedad ajad, mil lal üles tõusma ja vastu astuma peab terve maa jõud, et üle saada hädast, siis tuleb ta jälle oma tule ja usuga ja seisab viimseni väljas töös ja võitluses kodumaa kaitseks, eduks ja kindluseks.

Selline on tulevikuski meie noorus. Kas võime meie vanemad siis väsida, kui noorus on meiega? Ei! Ja noorus on edaspidigi meiega, kui meie oleme noorusega!

Vanana noor.

*Kui ka aastad kulmule künnud vagu,
pää ju õrnalt hõbetud oma jagu, —
põues puhub jaanipäev pidupilli,
loob kevadlilli,*

*Eks hing hinda nooruse ilust indu,
noorte tuld lööb lõkkele vana rindu,
vana saab siis noortega ühes nooreks,
kuivanud mis — tooreks.*

*Ehk küll elu edasi veereb orgu,
noor meel pääd ei painuta alla, norgu;
õnn, kui mõistad vanana noorte mõtteid
ja ettevõtteid!*

M. J. Eisen.

Rahvustunde avaldused.

Prof. M. J. Eisen.

Möödunud sajandil sai eesti noorsoo rahvustunne koguni vähe äratust. Eesti noorsugu käis sel ajal, võrreldes meie ajaga, palju vähem keskkoolides, aga rahvustunde äratust ta säält kaasa ei võtnud. Kuidas pidi ta seda omandama, kuna kooliõpetajad ometi kuulusid muulaste hulka ja neid ei huvitanud eeslaste rahvustunde äratamine? Mõned kihelkonnakoolide juhatajad, kes Väga seminari juhat. Zimselt õpetust saanud, istutasid küll kasvandikudesse rahvuslikku vaimu, samuti mõned Kaarma seminari kasvandikud. Teistes seminarides õppinud õpetajaist võib seda vähem öelda, kuigi mõni õpetaja tutvustas õpilasi pool salamahti eesti oludega. Kuna seminari õpetaja Nebokat koguni saksastas oma sugunime, võttes uueks nimeks Schulmann, kuid kui uue nime eest nõuti kõrget maksu, võttis ta endise nime Nebokat tagasi. Kui Kunda seminaristid tahtsid Eesti Aleksandri kooli hääks anda kontserti, soovitas direktor neile anda kontsert misjoni töö tegemise hääks paganate seas.

Kuna seminarides natukenegi õpetati eesti keelt, puudus see gümnaasiumides täiesti. Ei metki: eestlased — kooliõpetajad puudusid. Mineva aastasaja esimesel 80 aastal moodustasid gümna. õpetajakonna tavaliselt saksa soost õpetajad, kelle hulka vahel ka vene keelt õpetav vene lane sattus. Aga jsegi venekeele õpetajate hulgas leidis sakslasi, nagu kogemustest võin kõnelda. Saksakeelsete keskkoolide püüd oli, kuigi mitte ametlik, juhtida õpilasi saksastumisele, hiljemini, venestamise päevil 1886. a. alates venestamisele. Eesti nimelised õpilased ei võinud enam tarvitada oma eesti nime. Nad ristiti ümber, s. o. neile anti saksakeelne sugunimi, tavaliselt eestikeelse nime saksakeelne tõlge. Nii ristiti Must Schvarziks, Jänes Haaseks, Mägi Bergiks, Org Thaliks jne. Aga veel enam: eesti õpilasi imbutati saksa vaimuga, neid kadakasaksastati, õpetati tegutsema ja mõtlema saksa seisukohalt. Palju vanemaid saatsid lapsed eestlastena kooli, kuid said nad säält sakslastena tagasi. Veel

enam: vanemad, kes purssisid vähe saksa keelt, püüdsid kõnelda la:tega saksa keelt, pidades oma keelt halvaks. Nii juhtus, et möödunud sajandil eesti intelligent-si lapsed mõnikord kas ei mõistnud eesti keelt, või mõistsid seda koguni halvasti. Nii oli eriti õrnema soo hulgas. Veel nende ridade kirjutamise ajal oli mul juhus kõnelda kellegi eestlasega, kes kõneles minuga saksa keeli, kaebas et ta oskab halvasti eesti keelt. Rahvustunnet sumbutati seega saksakeelsete ja hiljem venekeelsete koolide ajal. Mäletan ise veel üht venekeelset gümnaasiumi, mille õpilaste enamus koosnes eestlastest, kus aga õpilastele kõvasti keeldi võtta suhu eesti keelt.

Alles eesti iseseisvuse aeg on paranduse toonud, eesti koolid rahvustunnet äratama hakanud ja noorsugu rahvuslikule tööle õhutanud. Algus on pandud, suur töö ootab alles ees. Eesti noorsugu ei ole kaugetki veel nii rohkesti rühtinud rahvuslikule tööle, nagu soome noorsugu juba poolesaja aasta eest. Soome noorsugu tundis juba sel ajal kodumaa ja ta tundmaõppimise töö vastu elavat huvi. Keskkoolse asutati seltsimehelikud ringid, mis tegid ülesandeks oma liikmetele, kirjeldada rahva kombeid ja vaimuvara. Suvist vaba aega pidi kasutatama selleks, et vähemalt poogen rahvaluule aineid panna kirja. Kohustuse mittetäitjaid oostas viie-margane (umbes nelja-kroonine) trahv. Tahes ehk tahtmata pidid õpilased korjama, sest trahvi maksta ei tahtnud ju keegi meeleldi.

Minu teades on meil vaevalt mõni õpilaste ring ilma õpetaja algatuseta teinud sellist tööd, ehk kui on, siis koguni harva. Meie kodumaa nõuab aga ta igakülgeks tundmaõppimiseks palju tööd, eriti noorsoolt. Puhkeajal võib noorsugu teadusegi kasuks korda saata palju tululikke tööd. Ärgu arvatagu, et kui teised juba niisugust tööd on teinud, siis meil ei maksagi seda enam teha. Mida rohkem ehituskive koos, seda parem kodumaa tundmaõppimisele ja teadusele. Asugu noorsugu agaralt rahvakommete kirjeldamisele, nagu näiteks: kuidas pee-

ti nende kandis enamalt pulmi, varrusid, matuseid, talgud; kuidas jaani-, mihkli-, mardi-, kadri-, andrese-, ningulapäeva, jõulu ja kõiki muid pühi peeti; missuguseid ebausukombeid, vanasõnu, mõistatusi, laule, kõnekäände, nalju, mängu, looduse mälestusmärke, nagu hiiepuid,

ohvrikive, maalinnu, pelgupaiku, koopaid, tähtsaid kohti tunti nende pool. Lühidalt: endise rahvaelu kirjeldamine pakub meie noorsoole tänuliku tööpõllu. Niipalju kui olen kuulnud, kavatsen üks õpilaskond oma liigetele niisuguse ülesande kohustuseks teha. Kus ja kes on 9-as ja 99-as?

Muusikaharrastusest noorsoos.

R. Ritsing.

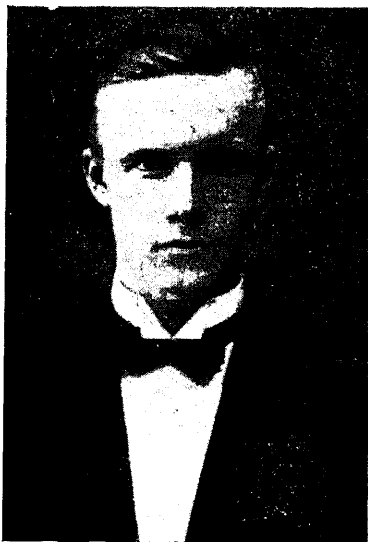
Raske on ette kujutada noori lauluta, muusikata. Aga vanu! Noh, kuulge — egas vanadki oma ilusaid kombeid ära ei salga; musitseerivad nemadki meeeldi ja on sääljuures noored... Et ees seisab noorte juubelipidu, siis pajatan seekord muusikaharrastusest, mis puutub peamiselt noortesse.

Kui pilku heita meie kõige suuremasse

Lauluarmastus — see on esimene tingimus koori tekkimiseks. Lauluhuvita, lauluarmastusega ei ole mõeldav ükski laulukoor, sest kõik sunnitu on vastik ja eemalepeetav. Kõik teised tingimused ja nõuded (kooriliigete musikaalsus jne.) ei saa olla seni tuntud kogemuste põhjal laulukoori loomise olemasolu takistuseks. Et me näeme noorsoos suurt ja elavat huvi lauluharrastuse vastu, siis on see tingitud ülekaalukalt meie, eestlaste, tänuväärsest ürginstinktist ja ideelisest tungist, mis paneb me noori innukalt tegutsema mõjuvama ja tähtsama kunsti alal. Oeldust näeme, et noorte energiline laulukoori tegevus ei ole mitte juhuslik või ajutine nähtus, vaid püsiv rahva omapärasuse päätunnuseid märkiv eneseavaldus.

Et laulukoori tegevus eeldab väiksemaid kulusid ja osavõtjate eelteadmisi võrreldes orkestri tegevusega, siis see asjaolu aprioriselt soodustab esimese levimist noorsoos, kuna aga teine jääb tahaplaanile. Seepärast jätkangi oma kirjutist peaaegu ainult lauluharrastuse ja arendamise arutlusena.

Koorilaulu üheks staadiumiks võiks pidada seltskondlikku laulu. Milles peitub nende vahe? Mõlemad on massilaulud, mõlemad võivad kõlada unisoonis ja mitmehäälselt. Vahe on ainult puht kunstiline. Üks on seltskonna ajaviide, teine distsiplineeritud üksuse kunstinaudinguline ettekanne publikule. Ei tule aga mõelda, et seltskondlik laul, kui ajaviite asi ei tarvitsegi seista teatud kunstikõrgusel. Ka seltskondliku laulu kunstikõrgusele ja värs-kusele tuleb rohkem tähelepanu pöörda, eriti aga praegusel ajal, mil on kadunud ilus rahvalaul ja asemele astunud võrdlemis

R. Ritsing-Heliste,

Tartu osak. praegune koorijuht (1928—31). noorsoo organisatsiooni s. o. Ülemaailse Eesti Noorsoo Ühendusse, millel on tihedasti osakondi kogu Eestis ja isegi mitmes välisriigis, siis paistab erilisel silma laulukooride levim. See on seletatav lauluarmastusega, mis noortes pakitseb ja eneseavaldust leiab ühislauluna distsiplineeritud lauluüksuse — laulukoori kaudu.

EESTI NOORUS

suurel määral võõras, tihti labane ja mannetu lauljorutus. See osa meie lauluharrastuses on veel praegu täiesti sõõdis ja nõuab kiiret arendust, kuid ta ei oma kaugeltki seda tähtsust, mille peame omistama koorilaulule. Koorilaulu arendus hoolimata suurest huvist ja energiast kahjuks ei seisa ka igal pool meie noorsoos soovitataval kõrgusel, eriti aga maal, kus on halvad kooskõimise võimalused ja puuduvad tihti asjatundjad koorijuhid. Nimetatavad puudused on aga kõrvaldatavad. Tuleb vaid rohkem tähelepanu pöörda nimetatud asjaoludele ja varsti võib märgata tunduvalt edu. Ei saa ju vähendada kooriharjutustele käimise maakaugust, küll aga võib leida kohaseid harjutusruume (koolimajad, vallamajad, rahvamajad jne.) ja asjatundlikke koorijuhite (maaõpetajad ja teised maategelased, kes on omandanud muusikalise hairduse). Koorijuht on koori hing, nagu öeldakse. Seepärast tuleb eriliselt rõhku panna koorijuhil valikule ja koorijuhil muusikalisele täiendamisele, milleks on hääd võimalused koorijuhite kursustel Tartus, Tallinnas ja muusikalistes tsentrumites. Pääle selle tuleks kor-

raldada ka maal sagedamini muusikakursusi, millede kava sisaldagu aineid kui lauljatele nii ka koorijuhitidele. Muusikakursuse lektorite saamine ei sünnita erilisi raskusi (pöörduda vaid E. Lauljate Liidu ja ka osakondade poole).

Kuna instrumentaalmuusika harrastamine on seotud suuremate kuludega, siis on mõistetav, miks me noorsooorganisatsioonides leidub väga vähe orkestreid. Eriti sünnitab raskusi pasunakooride asutamine, sest pillid on võrdlemisi kallid ja enamikul noortest puudub iseseisev sissetulek, et neid võiks muretseda; organisatsioonidel aga harva leidub summasid kogu orkestri pillide komplekti muretsemiseks. Kergem on muidugi keelpillide (viili, mandoliini- jne.) orkestri asutamine.

Muusikaharrastusele ja -arendamisele tuleb noorsoos tublisti rõhku panna. Lau ja mäng oli juba vanade eestlaste pühimaks ja kallimaks aardeks, mida meie ei tohi vähendada, vaid peame järjest suurendama. Alatagu seda suurt rahvatööd juba varakult noortega, et meie tõumase muusikakultuuri ausambad tõuseksid väärrikale kõrgusele rahvaste kultuurperes.

Tartu osak. segakoor 1931.

Jooni Tartu osakonna 10 a. tegevusest.

V. Asmann, Tartu osak. esimees 1931 a.

ÜENU Tartu osakonna esimesi asutajaid olid G. Härm (praegu advokaat Keilas) ja Jakob Veide (riigikogu liige Loosalu). Viimane oli tol ajal üliõpilane ja ühtlasi haridusinstrktor Tartus. Ta kutsus kokku ajalehe kaudu organisatsioonide esitajaid kohalt ja ümbruskonnast, et haridusellu puutuvaid küsimusi selgitada ja soovitas kultuurorg-ide võrgu loomisel asutada ÜENU osakondi. Sellest mõttest vallutatuna asus K. J. Kull (praegu Valga-Võru maak. karskusinstr.), kes Tamsa rmtk. esitajana oli Tartus, organiseerima kohal mõtteosalisi, et asutada ÜENU Tartu osakond. Peagi leidis koguke asjast huvitatud noori, arvult 10 isikut: J. Veide (Loosalu), K. J. Kull, Ed. Riisman, G. Härm, E. Värk, S. Pall, A. Adov, R. Blaufeldt, V. Tress ja M. Ivanova. 16. märtsil 1921. a. Tartus Lai tn. 28 kl. 20 peeti osakonna asutamiskoosolek, millest võttis osa 16 inimest. Koosolijate vähene arv oli tingitud sellest, et asutajad ei kuulutanud avalikult ajalehes nimetatud koosolekut, vaid kutsusid isiklikult tuttavaid ja asjaosalisi. Kogu asja organiseerimine teostati suure saladuse katte all, sest kardeti Tartu Noorsoo Seltsi (tol ajal elujõuline selts, praegu likvideeritud) tegelasi, kes oleks võinud, saades kuulda teise noorsooorg-i asu-

tamisest Tartu, kogu asutamiskoosoleku ajada nurja oma osavõtuga. Samal koosolekul valiti ka esimene juhatus: esim. K. J. Kull, abi G. Härm, kirjat. R. Blaufeldt, abi J. Veide, laekur A. Adov ja kand. S. Pall. Vundament oli valmis. Esimehe korter kuulutati pikema jututa seltsi bürooks ja kohe läks palve haridusministeeriumi, toetuse saamiseks. Vastus saabus muidugi eitav. Ent too ei heidutanud. Järgmise sammuna otsustati avalikkuse ees esineda kirjandus-kõnekoosolekuga, mis aga kahjuks nurjus, kuna tuli vaid kaks-kolm inimest. Põhjuseks arvati vähest liikmete arvu ja laupäevast õhtut. Sama kordus järgmise kirjandusõhtuga paar nädalat hiljem. See tõi küll pettumusi, ent seda suurema hooga asuti nüüd uute liikmete ja tegelaste hankimisele. Teisel pääkoosolekul oli juba 18 osavõtjat. Sääal moodustati uus juhatus ning pääle suurte pingutuste ja otsingute, mis kestsid kuni järgmise aastani, suudeti ometi osak. tegevus (tänu üksikutele juh. liikmetele) viia stabiilsemale alusele. Kirjatoim. A. Sisaski algatusel oli kogutud juba 50 eksempl. raamatuid, ning seega oli alus rajatud osakonna raamatukogule, mis kohe avati. Saadi koosolekuteks kindlad ruumid üürida k.-s. Ugaunialt ning korraldati koguni üks ekskursion Pühajärvele. Järgneval,

ÜENU Tartu osak. juhatus 1931 a.

Seisavad vassak. parem. 1) K. Järv. laekur 2) J. Jakk, arkivaar 3) E. Lätti, kirjatoim. 4) E. Kukk abilaekur. Istuvad vassak parem. 1) A. Lepik, abies. 2) A. Mark, abikirjat. 3) V. Asmann, esim. 4) A. Palla, abikirjat.

1922. a. oli liikmete arv kasvanud juba 50 ligidale ja tegevuses märgata kindlat tõusu, korraldati juba järjekindlalt kirjandus- ja kõnekoosolekuid, samuti peeti 1 aastapäev suure pidulikkuse ja vaimustusega.

Aastase töö tulemused, kuigi väheütlevad, olid siiski ajanud idusid vastkündud põllul ja kui arvestada, et organiseerimise ning tegevuse juhtijaiks olid inimesed, kes seltskondliselt vilumatud, siis peame austama nüüd nende visa võitlust osakonna olemasolu eest, ning inimesi, kes selles võitluses ka jäid võitjaiks. Muidugi raskendasid tegevust majanduslised motiivid, sissetulekut kui niisugust polnud olemas. Olid vaid võlad, mida hangiti üksikute liikmete käest ja tookordsetest juhatuse protokollidest võib alati leida otsusi, sellelt ja sellelt liikmel raha võlgu palumiseks, sageli sellel otsustarbel, et võlga tasuda teisele võlausaldajale. Osakonna sisemine tegevus kindlate ruumide puudusel oli kantud üksikute tegelaste korteritesse ja laiali paisatud üllinna. Raamatukogu (väike kasti täis raamatuid) asus kirjatöimetaja korteris.

Kirjanduslikud nõupidamised ja hiljem asutatud näiterühm oma tööga pidid samuti piirduma asjaosaliste korterite kitsas raames, ent elavus ja kontakt oli siiski suur kõigi nende ettevõtete vahel. Osavõtjaid leidis kõikjal, olugi ühtede ja samade tegelaste näol, kes kokku tulid kas või selleks, et jälle murda pääd, kuidas tegevust jätkata, suurendada, kuidas tõm-

Tartu osak. näiterühm.
(keskel juhat. K. Teetsoff).

mata ligi inimesi, uusi jõude jne. Muresid aina sadas kaela, küll seesmisi, küll välimisi. Iga pisi asi neis oludes kujunes suureks probleemiks ja kui noorsoolane, kes osakonnale oli annud oma kasti raamatukogu mahutamiseks, selle millegipärast tagasi nõudis, osakonna raamatukogu seega „lageda taeva alla“ jättes, siis oli jälle „kriis“ ning tükiks ajaks tuju läinud. Samuti ka siis, kui suure hoo ja asjalikkusega ettevalmistatud kirjandus- või kõneõhtuil asjaosalised ja referendid asudes pidulikkusega, täis energiat, kõnelaua taha, nägid ruumis vaid paari häbelikku nägu vastu vahtivat, tundsid tuju langevat alla nulli. Arusaadav, et sellistes oludes kadus töötahe ning lootus ja usk osakonna elujõulisusse. Pigemini oli see jonn iseendaga, et üksikud tegelased siiski kord alatud tööd pooleli ei jätnud, lohutades endid ja teisi sellega, et „iga algus on raske.“

Nagu eelpool tähendatud, oli teine tegevusaasta tulemusrikkam ja liikmete arvu suurenedes leidis ka töötahtelisi noori, kes hakkasid organiseerima kirjandus-, näite- ja lauluharu. Viimase tegevus jäi peagi asjatundliku juhi puudusel soiku, ent seda hoogsamalt töötasid näiteharu ja vastasutatud peotoimkond, kes korraldas aasta jooksul 6 peoõhtut, neist 4 väljaspool Tartut. Otsustati organiseerida veel male-, spordi- ja karskusharud ja astuti selleks tegelikke samme. Kuna seesmine tegevus ning organiseerimine järjest edusamme näitas, andis see ka julgust ja ettevõtlikkust

Tartu osak. rahvatantsu rühm. (keskel juhat. J. Timmermann).

Tartu osak. orkestri asutajaid liikmeid 1931.
Keskjel juhat. R. Ritsing

asuda laiaulatuslisemale küsimusile. Nii asutati esperantoharu, korraldati esperantokursus, mille tulemusena tõsteti üles ettepanek E.-s. „Espero“ poolt ühinemiseks osakonna esperantoharuga. Asuti linnavalitsusega läbirääkimistesse „Ressource“ seltsimaja üürimiseks osakonnale. Otsustati asutada L.-Eesti organiseeriv keskkohit Tartus ning L.-Eestisse osakondade võrk asutada. Keskjuhatus ettepanekul astuti läbirääkimisse T. E. Noorsooseltsiga ühinemise asjus. Nimetatud selts oli tublimaks noorte koondiseks Tartus tol ajal, omas suure liikmete hulga ja varanduski. T. noorsoo selts aga keeldus ühinemast, põhjendades seda ÜENU Tartu os. nooruse ja oma liikmete väimlise ülekaaluga (!). Nüüd moodustati toimkond omavahelise ajakirja väljaandmiseks, mis ka pea ilmus „Noorsoolase“ nime all. Ajakiri jäi aga varsti seisma.

Osakonna karskusharu asutamiselega avanes osakonnal lähedane koostöö E. Karskusliiduga ja haru intensiivse tegevuse tõttu kõne- ja huviohtute näol avanes võimalus hiljem kasutada korterina E. Karskusliidu ruume.

Kuna 1923. a. oli ettevalmistusel VIII laulupidu (I iseseisvuse ajal) ning selle tõttu olid üle maa laulukooride asutamised hoogu võtmas, asus ka osakonna juhatus kõige jõuga uuesti laulukoori organiseerimisele, mis ka õnnestus. Leiti kohane juhataja (E Loderaud) ja lühikese aja jooksul kogunes lauljaid üle 50-ne.

Laulukoori tegevus andis osakonna eluolule hoopis teise ilme ja suuna, iga-suguste ettevõtete teostamiseks oli uuest noortehulgast abi. See oli osakonnale viljakas ajajärk: algas väimline õitseng, mis tiivustas tegelasi otsima uusi aardeid noorsoo kultuuripõllult ja unustama vast möödunud pingutuste rasket vimma. Ent õiefi üle öö suureks kasvanud aatetöö tulemused ei lahendanud seda majanduslikku ummikut, mis takistas igal sammul, olgu ei teise tegevusaasta lõpul kassa seis oli märksa suurem. Kõiki kauka muresid aga varjas järjest paisuv töö ja tegevus.

1923/24. a. tegutsesid kirjandus-, näite-, karskus-, raamatukogu ja lauluharud, asutati veel maleharu, mis hakkas tõetama kontaktis T. Maleseltsiga. Korraldati liikmetevaheline maleturniir. Samal ajal asutati spordiharu, ja kuna saadi linna koolivalitsuselt plats ja spordiabinõud kasutada, algas treening. Eriti intensiivset tegevust avaldasid näite- ja karskusharu. Viimane korraldas tegevushooaja kestel igal pühapäeval huvi- ja kõneõhtuid. Osakonna laulukoor võttis osa VIII üldlaulupeost Tallinnas. Hiljem aga koorijuhhi lahkumise tõttu ühendati koor k.-s. Karskuse Sõbra laulukooriga, ent too „ühistöö“ ei kestnud kaua. Otsustati jälle alata tööd iseseisvalt, mida võimaldas ka vahepeäl paranenud majanduslik seisukord. Saadi luba rahaliseks korjanduseks ja Tartu linnavalitsuselt 5000 mk. toetust. Saades korteri Karskusliidus, avanes ka võimalus tegevusharudel korralikult ja automaatselt töötada. Mitmekesised tegevusvahendid tõmbasid töötahtelisi noori juure (liikmete arv oli kasvanud 146-le). Üldiselt peab mainima seda suurt väimlist huvi ja otse palavlikku indu, mis peegeldus väiksemaiski askeldusis, samuti isiklikus aktiveedis, mida ei saa üldse võrrelda meie tänapäeva noorsoo väimliste ning seltskondlikkude harrastustega. Siis oli janu ja tung midagi teha, ei leidunud ruumi ega tööd teguhimulisile — kõikjal oli üleproduktsoon. Polnud õhtut, mil oleks seltsi ruumes valitsenud tühjus: alati võis sääl kohata noorsoolasi, kes rühmade viisi omavahelisi „lahinguid“ löid, kas males, lottos või sõnas. Sageli, kui hoogu, satuti, unustati kojumine, kuni majava-

nem lihtsalt välja viskas ja tuli lõpetada tänaval vaelused, mis aga sageli ka kestsid veel koidikuni.

See oli iseloomustav ajajärk ja kestis kaua. Neil ajal näis üldse peegelduvat noorsoos entusiasm ja otsingud kõige õilsa järele, mille kõrvale ei saa sääda tänapäeva tasapinda oma materjaalsusega. Sellise tempoga möödusid 1924, 1925 ja 1926 esimene pool. Need olid elujõulisemad aastad osakonna tegevuses, kuna ka selle seesmine korraldus oli ideaalselt viidud läbi. Võis rohkem tähelepanu rakendada välisemaile eluavaldusile, et lüüa läbi ka nimeliselt lajemates hulkades ja seepärast ei kannud hilisemad ettevõtted mitte enam tagasihoidliku koosoleku ilmet, vaid paisusid massiliseks ning elujõuliseks eneseavaldusiks seltskonna ees. Kui saadi laulukoori juhtima noor energil. muusikamees Ed. Kõomägi, suurenes laulukoor 100 liikmeni, võidi mõelda juba sellistele ettevõtetele, nagu Rāpina laulupeoagene esinemine kirikukonterdiga, suurem väljasõit ja pidu Kaagveres. Samuti ekskursioonid ja külaskäigud naaberosakondadesse, kus osak. tegevusharud ka esinesid. Suurimaks eduks võiks nimetada loterii-allegri korraldamist (1925), mis õnnestus ja andis tubli sissetuleku. Siis oli suursündmuseks osakonnale lipu muretsemine korjanduse abil. Tunti ju lipu järele nii suurt vajadust ja kui see saavutati, paisus iga noorsoolase rind uhkusest, kui ta võis sammuda demonstratiivselt oma lootusroheline lipu all, mis ehitud ÜENU embleemiga. Erilist elevust tõi osakonna ellu Keskjuhatus poolt üles tõstetud I omakultuurpäeva korraldamise kavatsus Tallinnas 1926. a. Oli ju mõte uus ja tõi ka palju uusi harrastusi noorile. Asutati omakultuurharu ja asuti innukalt rahvatantsu õppima. Et osakond ainukesena kohal levitas selliseid vana kultuuri harrastusi, võitis ta kõikjal seltskonna poolehoiu ning tunnustuse. Järgnevad suuremad esinemisvõimalused, nagu hästi kordalainud kontsert-ball, Nõo ja Tartu laulupidudest osavõtt, samuti Tallinna omakultuurpäevast. Pääle selle terve rida väiksemaid ekskursioone ja pidusid väljaspool Tartut. Kõigi ülalmainitud ja teiste hästi korraldatud ettevõtete tõttu lõi läbi osakonna nimi, leides

tunnustust, mis märksa kergendas edaspidist tööd. Et vaimlised tulud ka majanduslisi töid kaasa, avanes osakonnal võimalus ütiruumide näol „Noorte kodu“ luua (Narva t. 51). Puhtad ja avarad ruumid tundusid kodustena ja meelitasid igal õhtul kokku viitma aega. Kauaaegne unistus, paljude aastate töövili, täis ennastsaalgavaid ohverdusi ja kurbi pettumusigi kehastus selle sõna mõttes. „Nüüd on meil kodu, oma tuba, oma luba.“ Töö näis olevat saavutuste tipp. Võiks ütelda, et osakond oli oma tegevuse haripunktini jõudnud. Ja et edasipoole enam ei saanud, siis — tuli tagasi minna?

Kas võib siin tagasiminekest kõnelda, kus oli korrapärane tegevussuund, kus saadi hakkama selliste ettevõtete, nagu „Eesti õhtu“, mis iseloomult omapärasena tõi kiitvaid arvustusi meie noorile või jälle selline heliparaad, nagu „Murude tütar“ orkestrile, koorile ja solistidele ja kus üksinda kooris figureeris 120 tegelast. Tagasi minna — ei! Oli ju nüüd oma kodu ja kapital pangas. Ent see hääl oli tõi kriisi. Ja see, et majandustont tagant ei kihutanud, kasvatas loidust, polnud takistusi, polnud võitlust, see langetas vaimlised huvid.

Tekkisid seesmised kriisid, sagedased juhatuste vahetused, üksikute aktiivsete tegelaste oemalejäämine. Lisaks eelmistele tuli „kodust“ lahkumine ja lühikese vaheaja järele kordus see rändamine, kuni peatuti Tähe 72 K.-s. „Ugaunia“ ruumes. Tegevus ei saanud uut hoogu, töö tundus automaatsena.

1927. a. tulid rasked katsumise ajad osakonnale. Koorijuhi lahkumise puhul lagunes ka laulukoor, niigi loiuks jäänud tegevus jäi päris soiku, kaasaskäivad apardused, nagu osak. laekuri õnnetu surm ja sellele järgnev korrupsioon löi jalad hoopis alt ja aastase töö tulemused olid, et osakonna juhtivad tegelased pidid jälle uut ulualust otsima, lootes paremat tulevikku, kuigi selleks vähe lootust.

Aasta 1928 vahetusel suudeti suurte pingutustega kuidagi sisemist elu ja tegevust kohendada, kuna saadi korter Karskuse Sõbra ruumes (Riia 41) ja kus korraldati mõned omavahelised koosviibimised, jõulupuu, aastapäev jne. Elujõudu ja

EESTI NOORUS

hoogu see tegevusse siiski ei toonud ja üksikute juhtivate tegelaste passiivsus osakonna tegevuse vastu aitas kaasa üldisele loidusele ja suve kätte jõudes oli täielik seisak ja surmavaikus osak. tegevuses. Ka sügise ei toonud parandust, liikmeskonda polnudki, vaid üksikuid käis vahetevahel seltsi ruumes, et vaadata, kas või kunas midagi tehakse. Juhatus suve jooksul üldse koos ei käinud, samuti ei mõeldud sügisel juhatuse koosolekute kokkukutsumise peäle, mõnede poolt tõsteti juba likvideeri-

misega. Kuna suvest saadik ruumide üürtasumata, oli ka tänavale tõstmine päevakorral. Sellest saadi siiski üle: ohvrimeelselt klapiti raha kokku ning tasuti võlg. Nüüd võis jälle tööle hakata. Jälle organiseerimine, tegevusharude elustamine, laulukoori ellukutsumine ja tuhat teist päevamuret! Peagi leiti koorijuht noore muusikamehe R. Ritsingu näol, kes hakkas osakonna muusikaharu energiliselt juhtima ja arendama, pea oli koos suur laulukoor — ja nüüd oli ka muu töö kergem.

ÜENÜ Tartu os. juubelpidustuste päätoimkond.

I. rida. Istuvad vassak. parem. 1) A. Palla 2) E. Õunapuu 3) A. Punga 4) prof. dr. A. Paldrock (päätoimk. esimees) 5) V. Asmann (päätoimk. sekretär) 6) kindral N. Reek 7) dir. A. Simm (päätoimk. abiesimees) 8) A. Mark.

II. rida. Seisavad vassak. parem. 1) E. Lätti 2) K. Pahk 3) A. Kase 4) E. Ramp 5) K. Järv 6) R. Ritsing (üldjuht) 7) O. Nurk 8) A. Raag.

III. rida. Seisavad vassak. parem. 1) E. Kukk 2) H. Šur 3) J. Jakk 4) A. Lepik 5) Timmermann

Pildil puuduvad: K. Luik, (linna-pää) J. Treumann, rekt. prof. Köpp, I. Tõnisson ja J. Simm (üldjuht)

mise küsimus üles.

Ent siis päästis seisukorra jälle üksikute tegelaste energia ja armastus asja vastu. Nende õhutusel saadi hilissügisel endised juhatusliikmed ja ka teisi seltsitgelasi kokku, et pidada nõu, kuidas jälle hakata tegutsema ja pääseda raskeks kujunenud seisukorrast. Moodustati uus juhatus, mõningate liikmete juurekoopteeri-

Järgnes jälle seesmise elu tervendamine ja see periood (kohati kaunis hoogne) kestis 1929. a. suveni. Vahepeäl oli jälle rändamisajajärk, peatuti siin-sääl, kuni lõpuks T. Majaomanikkude Seltsi juhatus, tulles lahkesti vastu meie noorile, lubas tasuta kasutada oma seltsi ruume. Siin võimaldus osakonnale rajada oma tegevust juba rohkem regulaarsemale alusele.

Tööolud muutusid normaalseks ja tegevussuund näitas tõusu.

ÜENU juubelpidustusil võis Tartu osakond juba väärikalt esineda oma tegevusharudega ja kogu suvi möödus väljasõitude, pidude ja ekskursioonide tähe all.

Peab kriipsutama alla nähtust, et osakonna 10-me aastases tegevuses on muusika- ja lauluharu alati funktsioneerinud kui tähtsam organ ja elu tuiksoon. See on olnud osakonna baromeetriks, näidates alati temperatuuri langust või tõusu. Kui koor lõpetas tegevuse, jäi lonkama muu töögi; alustas tegevuse koor, tõusis ka osakonna elu. See on ka arusaadav arvestades koori tegelashulka.

Selles suunas ongi juhitud viimaste aastate tegevus, kuigi ehk kannatasid teised tegevusharud. Muusika- ja lauluharu töö on eriti tähelepanuväärne 1930. a. jooksul, mis möödus peamiselt laulu ja muusika tähe all. Asutati lisaks segakoorile veel meeskoor (33 liiget) ja aasta lõpul mandoliinide orkester (20 liiget). Suve jooksul korraldati mitu suuremat kontserti „Vanemuises“ ja väljaspool Tartutki (Räpinas). Kombineeriti suviorkester (sünfoonia), mis esines kontsertidega 3 korda nädalas maist septembrini T. S. K. Seltsi aias R. Ritsingu juhatusel. Pääle selle teutsesid veel näite-, kirjandus-, spordi-, raamatukogu-, omakultuurharu ja raadio-ring, mis on vaheldamisi ettekannetega

esinevad oma ja teiste organisatsioonide pidudel.

Kuigi tegevus on paisunud suureks ja teinud edusamme, on tänapäeva materialistlik maailmavaade vajutanud pitsati ka noortele ja nende tegevusele. Ei ole enam seda nooruslikku romantikat ja vaimustuslikku ideaaliderünnakut, seda asendab juba praktiline, eluharjumuslik kaalutus, mis kirjutab ette elunõudeile vastavat äärmist enesekoondust ning spetsialiseerumist.

Ei või öelda, et meie tänapäeva noortel ei oleks indu kultuuritööks, ent nii töö kui töötaja ilme on teisem.

Tartu osakonna noored võivad vaadata rahuldusega 10-aastase tegevuse tulemustele. Need ei näita küll materiaalselt hinnatavaid väärtusi, ent need näitavad 10 aastat iseseisvalt kultuuripõllul tegutsenud noorsugu, kes on kannud edasi ja hoidnud alal neid vaateid, neid ideaale ja tööprintsipi, mis äratati 10 aastat tagasi väikese noorterühmituse poolt ja see edasikandev töö pole olnud kerge. See aastakümne pikune ahelik, mille üksikute lülidena enam kui 1200 noort on käsi-käes külg-külje kõrval annud edasi järgnevaile noorile neid tõekspidamisi ja tähiseid, mis on võtnud omaks ÜENU. Meie Tartu noored oleme jõudnud aastakümne lävele ja meie kohus on õhutada ja tiivustada meile järele tulevaid noori, samade aadete ning veendumuste edasikandjaks järgmise aastakümnesse. Selleks parimat õnne ja edu!

V. Asmann.

Kooliõpetajate osa maanoorte isetegevuses.

Algkooli või omaaegse nimega rahvakooli õpetajatele kuulub meie kultuurilises ja riiklises arengisloos kaaluv ja aukartustäratav päätükk. Teame, et aastakümnete eest oli aeg, kus kooliõpetaja oli maal kogu ümbruskonna vaimlise elu ainukeseks allikaks ja juhiks. Tänapäeval, kus olud otse pöördpööravalt muutunud, pole kooliõpetaja oma ümbruses enam ainuke haritud, väljapaistvate vaimliste võimetega isik, vaid selliseid võib kohata

juba võrdlemisi tihedalt, tarvitseb siin nimetada kas või meie üliõpilaspere liikmeid ja keskkooli vanemate klasside õpilasi. Kuid ometi jääb maakooliõpetajal ka tänapäeval kohaliku ümbruse kultuurielu arendamisel tähelepanu vääriv positsioon. Kõige-päält juba sellepärast, et kooliõpetaja asub alaliselt kohal, kuna keskkooli- ja ülikoolinoored on ikkagi rändlinnud, kes ainult oma õppetöö vaheaegadel maal peatuvad. Ja loomulik, et see, kes vaid aju-

tiselt peatub, ei saa ka murdeaalistele maanoortele sisukate meelelahutuste organiseerimist teostada pidevalt, nagu see tavilik. Need kõrgemates õppeasutustes õppivad noored võivad ja õieti peaksid kooli vaheaegadel oma kodukoha ümbruse noorte isetegevuse arendamisel kaasa aitama, kuid alalist juhtivat osa peaks ja saab etendada vaid kohapäälne tegelane, kelleks võib osutada üldiselt võttes ikka kohapäälne kooliõpetaja.

Praegu toodud väitele võidakse vastu vaielda mõnede ringkondade poolt ja õigusega tähendada, et aasta-aastalt suureneb õpetajatelt nõudmiste koorem ning ikka enam ja enam kuhjatakse kohustusi juure. On ju tõsi, et võrreldes endiste aegadelega peab õpetaja olema palju suurema vaimlise pagasiga ja ka palju rohkem energiat kulutama oma otsekohesele ülesandele — õppetööle. Aga et nüüd oleks selge ülekohus õpetajatelt tulla nõudma seltskonnategevusest osavõttu nagu vanasti, seda siiski ütelda ei saa, sest ka muud tingimused, nagu väsu, töötamisvõimalused jne. on õpetajate huvides tunduvalt paranenud. Ning õpetajaskond peaaegu täiesti on asunudki sellele seisukohale, et kohapäälsest seltskonnategevusest tuleb intensiivselt osa võtta. Sellepärast on loomulik, et õpetaja muu seltskondliku osa kõrval just kohapäälse noorte, eriti rahvanoorsoo isetegevuse elustamiseks kaasa aitaksid. Ning see on neil siin kahtlemata hõlpsam kui keelugi muul. Pääle ee'pool toodud alalise kohalviibimise põhjuse veel sellepärast, et need noored, kelle isetegevuse organiseerimisele nad asuvad, on vahemalt rõhuvast enamuses nende oma endised õpilased, kelle võimeist ja kalduvusist neil just täielikum ülevaade kui kellelgi muul. Et see tööd soodustab ja hõlbustab, on selge ilma pikemate seletusteta.

Olen veendunud, et selline noorte organiseerimisele asumine ei tundu õpetajale

üksi seltskonna kohustusena, vaid et paljud seda oma sisemise tõekspidamise kohaselt huvi ja innuga teostavad, olles tiivustatud tollest pedagoogika klassilisest põhimõttest: kasvatada oma õpilastest tublisid, töökaid ja kõlblisi kodanikke.

Ja üks ole noortele sisuka meelelahutuse organiseerimine ning nende isetegevuse arendamine omeli mõjuv kasvatuse ja nende arendamise tegur nagu seda rõhutab moodne pedagoogika ja nagu seda tunnistavad kooliõpetajad ise.

Paljud praegu maal tegutsevad kooliõpetajad on meie iseseisvuse aegsed seminaristid ja on seega ka enam-vähem noorsoo isetegevuslikest liikumisest osa võtnud, seega on neil juba ka teatavaid kogemusi olemas. Need õpetajad aga, kelle oma õppimise aeg langeb vene seminari päevile ei ole küll noorsoo liikumist ise tegelikult kaasa teinud, kuid mitmesugustel täienduskursustel ja täiendusloengutel on neilgi tulnud selle küsimusega tegemist teha. Nii ei tohiks neilgi olla siin ees ülesaamatuid raskusi. Noortel tuleks pöörduda õpetajate poole ja paluda neid ettevõttes kaasa töötama. Et see noortele nende isetegevuse paisutamisel aina kasuks on, see on igal vähegi mõtlejal noorel selge, kes noorte organiseerimise küsimust lähemalt juurdleb.

Elu pakub ju lõpmata palju probleeme, millega tuleb paratamatult kokku puutuda ja seisukohta võtta elluastujail nooril. Viimane aga pole sugugi nii lihtne, eriti annab end tunda õigete kogemuste puudus. Kooliõpetaja võib siin palju kaasa aidata ja mõnegi väärsammu ära hoida kui ta esineb noortele sõbraliku nõuandjana. Viimane asjaolu on just fähtis, sest siis jätkub noortel usaldust õpetaja vastu ja nad ei vaata temale kui õpetajale, vaid kui oma vanemale seltsimehele.

Arno Raag.

Hümar.
 (Pühendatud Eleri Tartu osakonnale) Ed. Kõomägi
 Maestrosamente

f Ma olen nõrk! Ma olen tüüri. Ma olen vaigustatud teid pimeduses ja lahingu ajades.

Mõtteavaldus.

Muusika- ja laulukunst on mõõtmata sügavus, — ta on südame ja hinge meloodia, ei ole võimalik helide-vallas piire tõmmata ilusa ja kõige ilusama vahel; kõik ilusad meloodiad on leitud juba ammu enne meid ja vaevalt, et keegi helilooja võiks tänapäev sellega uhkustada...

Võin ütelda ainult üht, nii loomingu kui ka ettekande kohta: mis südamest tuleb, see südamesse läheb!

Ed. Kõomägi
 stud. phil.

E. Kõomägi, Tartu os. end. koorijuhht (1924—27)

Minu kodu.

R. Iher. (Järg)

Siis aga midagi kui kurba poetub tollesse rohelisse merre. Küli aeglaselt, ent siiski tunduvalt see aiva avardub ja kisu! valusaks minugi pilgu. Veel kord välguvad vikatid, valendavad rehavarred, ning kui valgele maanteele käänduvad viimased hädalakoormad, siis miski haarab mu südame ja pigistab seda valusalt, valusalt. Sügiskuude ööhallad värvivad tervet luhta vaheldamisi valgeks ja tõmmuks, valgeks

ja tõmmuks, kuni see äkki on inetu ja must ning valus silmle, kuni need ta ühel päeval leiavad valgena ja ilusana, avarana ja pühitsetuna ning siis — tervelt viie kuu minnes — vahutavana ja kohisevana äkitsevad.

See on siis, kui tuhandetest hangedest on saanud võidurõmsad kevadveed — valimata, kas oma tee suunavad mööda kolmekordse sügavusega jõesängi või va-

balt, ohjeldamatult üle niitude, põlluser-
vade, aiapeenrate üha lauldes suurt vaba-
duslaulu, mis otse kui haigeks kisendab
mu kõrvad oma võimsuse, oma jõudude
võrratu sügavusega. Ajuti raksatusi kuul-
dub, üleval veskitamm mürtsub ning sil-
lal mimesed kisendavad, karjuvad. Siin-
sääil ettevaatlikult jõeale kumarduvate lep-
pade, pajude man ragiseb, kohiseb ja siis
kui jõejumala viha tõugatuna kergivad

Hiiglasuur, arvat. 600 a. tamm Valgjärve end.
mõisapargis (praeguses ÜENÜ Valgjärve osak.
kodus.)

tumedast veest servaga püstsuunas vastu
taevast rasked jääpangad, nüüd kerged
kui liliputi pisitillukesed mängukannid.
Ning ei ole ükski võimsus, ükski kunst-
lik ega loomulik hiiglajõud nii valitse-
valt ja nii masendavalt haarnud mind kui
see tuhandete hobusejõudude vahutav
tants mu kodujõe — Võhandu — rohe-
kastumedas süngis ja kaldamadalikul —
kümnekond meetrit kaugel mu Lemmik-
mäe jalast.

Mis silmadele avarduv lausmaa oma nii-
tude, põldude, kadastikkude, elamute ja
juhusliselt paisatud metsatukkadega võr-
ratus värvide ja ilmete külluses, seda on
mu kõrvadele mind ja mu kodutare kol-
mest küljest piirav ja sügavalt hingav
mets. Algab ta otse mu majakese tagant,
vaevalt ruumi andes mu aialindile, ja laiub
siis pisut põhja, sügavalt läände ja hoo-
pis sügavalt lõunasse, kagus endasse mat-
tes Võhandu ja selle süngi ning laias
kaares haarates idasuunas tolle, mis mu-
jalt puudu jäi poolringile. Lõpeb sääil, kust
kesksuvel tõuseb veretav päike.

Ma ei tea, kas keegi on kuulnud, kuid
kõneleb mets, kuid laulab mets ja kuid
vaigib mets. Mulle, Lemmikmäe 30-aas-
tasele erakule ent tundub, et ta kõike se-
da suudab, suudab paremini kui ükski
inimene, ükski hing.

Ei tarvitsegi sukelduda täieliselt temas-
se, ei, vaid jätkub sellest, kui istuda
kas tillukesele pingikesele mu maja kül-
jel või murule, või mähtale säälsamas, või
jälle — nõjali mu elumaja avatud aknal
— püüda kõrvadega noid hüilivaid sala-
värinaid ta tugevas, puises rinnas. Ko-
guni mu pisikesse magamistarre — olgugi
suletusse, kuulub kõik, mida teeb mu suur
sõber, kuigi mu kõrvad mingit häält ei
taba, mingit otseaistingut ei saa talt. Aga
ta on sellaselt kasvanud mu hinge, et mu
sisetunnetus eksimatult määrab pisemagi
häälle ja omapärasuse temas igal olukorral
aja ja ilmastiku suhtes sääljuures kasuta-
mata, vajamata meelil tajumisi.

Kuid ma peangi tundma teda täpselt
ja eksimatult, kuna ma kuus pikka aas-
tat olen kuulanud vaid teda ja kuna ta
mu jalajälgi täis on üleni, üleni.

Ei tule minna mu majakese juurest paa-
ri sadat meetritki loodesuunas, kui järsku
pilgu peatavad sajad ristid, sajad kalmud
alü kahisevate haabade, kaskede, pärnade,
vahtrate, tammede ja muude. Too on õi-
lis paik, on võrratu rahu ja uneluste maa
inimesele kui mina. Ei ole ehk ainsat pin-
gikestki sääil, millel ma mõtisklevat istu-
nud poleks möödunud aja kestel, igal ris-
til ja ristikesel peaks olema mu silitus-
jalg, igal jafaasetamiseks kõlvulisel pin-
naosai mu saapajalg. Oskan olla siin, os-
kan veeta siin oma üksiklasetunde. Naer-

da siin ei saa, hõisata ei saa, sest kas õnn ja inimrahu seisab siis naerus ja hõiskeis?

Kuid siin ehk üle elama pean oma valesaimad olemisminutid, sest kaudselt asub just siin põhjus, miks olen ükski ja kaugel kõigest. Ja, sest kusagilgi sügavalt sirlite sees on mingi kalm, mille nägemine on mu suur valu, mu lakkamatu nukrus olnud kuus lahutamatu aastat.

Ent olgu see! — Jäägu mu valud vaid mulle endale! Iial pole inimesed suutnud kergendada mu olemist, iial pole nad üle saanud fataalsest kergekaalsusest ja egoismist, ega taha neid nüüdki kutsuda lohutama end. Jään ükski, nü kuu ikka, koduks kaunis Lemmikmägi ja kõik see ilu, mis sisaldub ta ümbruses. Jäägu mulle nood nüüd, nood väljad, nood metsad ja noide

keskele paisatud hoonestikud, — ma ei vaja neid! Ainult see, mida neis keegi ei vaja ega endale ei taha — nende jaunus ja värvide ning olemise suurus — saagu mulle mu koduks ja erakunaeratuseks! Ja jätke mind ükski mu sellase koduga, ärge sõtkuge anustki rada üles mu majakese manu edaspidigi, siis on mul häää, siis olen ma rahul, teades, et mu õnne mujal ei ole kui siin, Lemmikmäel segamatus eraldiolemises, viimistletud üksinduses. Ma ei taha teada, mida teete sääli oma avaras ilmas, oma riikides ja ilmajagudes, sellepärast lubage mulgi olla enda ette, oma rõõmude ja valudega kuni halliks muutub pää, kortsuliseks nägu ja haihtuda tuleb ning kaduda tuleb! —

„Lemmikmäe erak.“

Ühest meie esmajärgulisest rahvuskultuurülesandest.

Eestlane kandku ka eesti nime.

J. Ainelo, nimede eestistamise toimkonna juhataja.

ÜENÜ, laiakaareline organisatsioon on säändud oma tähtsamaks ülesandeks eesti rahvusliku omapärasuse propageerimise, on julgesti tegelenud sel sihis, arendades meie vanu omapäraseid kombeid, rahvariideid, rahvatantse, mänge, laule j. m. Ta on kaevanud välja palju vanakulda, on püüdnud tõsta lugupidamist meie enda vastu ning on saavutanudki sel alal juba palju väärtuslikku. Meie nooril on olnud kõige päält palju julgust mitte ainult kõnelda, teha sõnu meie omapärasusest, vaid ka teoga näidata: see on meie oma, veri meie isade verest, liha meie lihast.

Sest, mõtelge ometi, meie praegusel kergekaalulisel džimmiaajajärgul, kus iga teise-kolmanda silmad vahivad Pariisi, Berliini, Moskva ja isegi Aafrika poole, kus tehakse suuri sõnu euroopa kultuurist, haisutades seda ainult ühe ninasõõrmega ning võttes sääli enamasti kerget, tihti halvemat; kus isegi neegritants ning mustlaskultuur kipub meie salongidesse (parem. öeldud — meie kõrtsidesse ja perekonda),

— sel kergel ajajärgul peab olema julgust ajada selga vana pihtkuube, kirjut, joonelist seelikut, esineda seega rahva ees ning tantsida tuljakut või labajalavalssi. Aga mille poolest on siis meie kaerajaan halvem mõnest paapua- või kakaotantsust, päalegi, kui seda graatsiliselt tantsitakse? Julgegem seda ainult tunnustada ning omaski leida huvitavat; kindlasti on kõiges ses meie oma rahvakunstis palju huvitavat, mida osakem leida.

Selle vastu ei ole mul midagi, kui kultuuri-alal meie „Euroopast“ veame sisse seda kõrgeväärtuslikku, mis meil puudub. See on paratamatu. Tihti meie aga hülgame oma parema ning lepime võõra pahnaga, lestadega. Ja seda sellepärast, et ei oska leida ennast, tihti ei tahagi.

Seda olen ütelnud meie elu sisu kohta. Tihti on aga sisu päris puhas, eestiline, on tõesti liha ning veri meie ning meie esivanemate omast, aga kannab võõrast silti, nimetatakse võõra nimega. Ja meie ise ei taipagi seda, leiame selle olevat päris loomuliku. See on kurb, et peaaegu pool osa

meie perekondadest, meie rahvast kannab võõrapärast, võõrakõlalist, võõrakeelelist perekonna-nime. Suur osa on siin saksa-maigulisi — -mann, son, berg, land, -dorf, -off j. n. e. lõpulisid perekonnanimesid, nagu Kitzberg, Tõnisson, Hünerson, Jakobson, Strandmann, Asmann, Timmermann, Aldorf, Falkenberg, Tõnnoff või, puht saksasõnalisi: Eisen, Bauer, Sauer, Neuhaus, Neubaum jne. Ka ei puudu vene ja muud mõjud näit. Scerbakoff, Kuperjanov, jne. Mõnikord on puhas eesti tüvi poogitud võõra lõpuga, nagu Raudberg, Mägiberg, Orgthal (ka Tõnisson kuulub siia). Kõik meie aga teame, et neis Kitzbergides, Tõnissonides, Scerbakoffides ja muis voolab puhas eesti-veri; nad ei ole olnud ega ole ka kunagi tahtnud olla sakslased, veel vähem venelased.

Ainult mõne üksiku kohta on meil teada, et teataval ajajärgul, kus saksa kultuur mõjutas meie haritlaskonda ning tegi neist kadakad, siis võis saada Kuusikust „Cusick“ või „Kusick“, Rauast — „Eisen“, Pähklimeest — „Nussberg“, Kõpust „Choeppe“ jne. Selliseid juhuseid võib üles lugeda kümnel sõrmel. — Ja meie rahvas ei ole ise süüdi selles, et talle on päälle sunnitud nii palju võõrapäraseid perekonnanimesid. Sest 19. sajandi esimesel veerandil (umbes 1804—1824), kus pandi meie esivanemajale perekonnanimed, oli neil vähe iseteadvust selleks, et valida endale omapärane perekonnanimi. Orjuse all ägavad inimesed tihti ei teadnudki, et neile mõisa paruni või opmani poolt oli juba pandud nimi. Ega tarvitatudki seda nime mujal kui mõisas teataval juhul, sest rahvas nimetas isikuid, nimetab praegugi külas, kas koha, talu või küla jne. järele. Tuleb meeles järgmine juhtum aastat 33 tagasi, kus K. vallavalitsusse oli kutsutud tauperemees Kergenbergingisuguse asja pärast. K. oli pärit Kõrgemäe talust ja vallas kutsuti teda „Kõrgemäe“ Kaarliks, muud nime temal ümberkaudu ei tuntudki ja ta ise pidas end Kõrgemäe Kaarliks. Vallakirjutaja küsimusele „Mis su nimi on?“ vastas ta: „Eks ikka „Kõrgemäe Kaarli“, kas te siis, härra, ise ei tea?“ — „Rumal, sinu nimi on Kaarel Kergenberging“, toonitas kirjutaja, „sa ei tea oma nime ka!“ — „Ah Kõrgenbärk“, vastas

mees häbelikult, silmi maha lüües, „see on mõisa kirjas ja kirikhärra nimetab ka nii, nemad peenemad inimesed, aga pärisnimi on ikka „Kõrgemäe“. Kuid mehe seletusest hoolimata tõreildi ta läbi ja kästi tal ikka pidada meeles, et ta nimi on Kergenberging, kuigi mees seda nime ei soovinud. Nii need muudki -mannid, -sonid, -bergid on päälle sunnitud.

Nüüd, kus meie oleme kätte võitnud oma iseseisvuse, kus määrame ise oma saatuse, kus oskame hinnata oma, nüüd on jõudnud aeg revideerida seda orjaajal päalesunnitud jäänust, on aeg vabaneda sellest ning raputada endast võõrapäraseid perekonnanimesid, muuta need eestiliseks.

Viimase kümne aasta jooksul nii on teinudki mitmed sajad meie perekondi, kes on muutnud oma võõrapäraseid perekonnanimesid (kokku on umbes 500 perekonda muutnud oma perekonnanime). Nende hulgas on silmapaistvaid teadusmehi, kirjanikke seltskonnategelasi, riigi- poliitika- jne. tegelasi. Nimetame kas või professorid Saareste, Mägiste, Riikojaga, Haliste j. t. siis veel Tuglas, Ariste, Vaigla, Utuste, Toriste, Ainomäe j. m.

Heitkem muuseas paar pilku tagasi ajalukku. Iseteadlikul eestlasel, kelle rahvustunne oli ärganud, oli raskeks koor-maks kanda võõrakõlalist perekonnanime, eriti siis, kui ta astus oma rahva ette. Ja nii kuuleme juba enam kui 100 a. tagasi, et esimesi iseteadlisi eestlasi — Kristjan-Jaak Peterson, meie esimene sündinud luuletaja — avalikult nimetab end „Kikka“ Jaagu pojaks. Hiljem Fr. R. Kreutz-vald luuletab „Vidri Rein Ristmetsa“ nime all; kahju et ta seda nime ei tarvita oma „Kalevipoja“ tiitel-lehel, siis ei saaks saksa teadusmehed nimetada teda „balti sakslaseks — estofiilik“ (Hanser j. t.). Meie ärkusaja tulisem isamees tütar Lydia Jansen ei tihka esineda selle võõra nime all, vaid võtab Jakobsoni soovil endale nimeks „Koidula“. C. R. Jakobson ise on „Linnutaja“, Fr. Kuhlbars — „Villi-Andi“, J. Sommer — „Suve-Jaan“, M. J. Eisen — „Nooli (ka „Ise“) jne. Ja meie praegune põlvig kirjanikke esineb oma rahvale arusaadava

nime all. Nii meie parimad kirjanikud ei sõanda kanda võorast nime: A. Hansen saab A. H. Tammsaareks, Hubel — Metsanurgaks jne. Neist võtavad ilusat eeskuju nooremad (kes kohe ka lõovad läbi), nagu Kirschenberg saab „Kirsimäeks“, H. Tamberg — „Rannaks“. Kestku see traditsioon edasi ning eestistagu ka Semperid, Barbarused (mis viga oleks Varesel), Shützigid, Antsonid ja muud võorakõlalised kodukäijad meie kirjandusest oma nimed.

Tahame kõnelda omakultuurist, tahame arendada seda, siis on loomulikust loomulikum, et teeme seda ka oma rahvusliku sildi all, et võõrail, (ka meil endal) ei jääks tunne, et „eesti kirjandus on eestisõbraliste sakslaste, nagu Kreutzvald, Jansen j. t. tehtud“ (Hauser), et „eesti riigi eesotsas seisavad eestisõbralikud, vabamaelsed baltisakslased, nagu Tõnisson, Strandmann, Hünerson, Jürmann, Bauer jne. sellekohane märkus ühes välismaa ajalehes). Ei saa tõesti

aru (kui tahetakse säilitada nime endist tähendust), mispoolest on Strandmann parem kui Randmees või Rannamees, Hünerson parem Kanapojast (J. Jaago „Mälestusi“). Või kardetakse seda, et eestlane — maamees — jääb ikka nime poolest matsiks ka siis, kui ta on ministriks. Ses mõttes olevat Hindrey „peenem“ kui Hindrei, „Anny“ peenem Annist, „Lilly“ „suursugusem“ Lillist jne. Süda läheb valusaks kui seda „peenendamist“ näed oma rahva liha ning vere arvel ja veel nüüd, kus meil juba 10 aastat pinevat kultuurtegevust selja taga.

Teie, noored, jääge truuks iseendale, sammuge eesrinnas ning kaotage valesilidid mitte ainult meie kultuurtegelaste, vaid iga eestlase otsa eest. Eestlane kandku ka eesti nime!*) Meid on arvult vähe, sellep. ärgu mingi kaduma meie kultuurile ning rahvuslikule eneseteadvusele ühtegi tilka verd.

*) Kuidas toimetatakse perekonnanime eestitamist tegelikult, ses asjas pöördutagu Nimeede eestist. toimkonna poole Tartus, Kastani 42.

Sydamelle.

Veretab hõõguvaid kiiri mu soe ja helendav syda
saaten mind rännakuil kõigil mu valgustav, soo-
jendav lamp,
milline veetlust veab rajale ette mu jalgade yha
isegi käik kui on teekunnast väsinud, vaaruv ja
ramb.

Vaikuse sõnutut tarkust on kummutand januselt
rinda
kaugete aegade varjust ja unustet tarkade mant,
unistand kangelastegude, pyyete jõudmisest randa,
veetlevat tormi ja rytmi ka hõiskluseks alati ant.

Kustuvaid tundeid ja koiduseid mähitand karra-
sen loorin,
tõusenguks suureks ja vastseks on kutsund, on
tagund ja lõõnd,
enesel kannud on kevade ormigi paklevalt noori,
otsekui ohvripann valgustand elu mu pyydmusi
öön.
Nooruse sädelus kiirgav, mis kevadel õitsmiseks
taotleb,

sydameveren see hõiskab, taob rahutut leekivat tuld,
helkide viirastust pyydvaike sammele kallab ja
laotleb,
rahutut võitluse hõõgumist oigab mu sydame hulk.

Rohtaed mu syda! Oo määratuid, metsikult see-
mendet lilli
kastev ja peidutav kuumuse, tormi eest, nikerdet
nõu,
millele verd annud toiduks ja murdnud päikestki
mille
sädelus loond minun vastse maailma ja määratu
jõul

Ah, elu tormisel, lõpmatul ringteel mind hõlbi-
mast hoidnud,
syda mu kaaslane, rännakuil kõigil teed valgus-
tav täht,
sydame pyyete lilli ja tormi ning vaikust mun
toitnud
metsik ja meeletu hellus on hoidnud mu samme
ja kätt.

1930. Pikka Veitsi.

Nõukogud noorsoo ühingute juure.

Koostöö vanemate tegelastega.

Ed. R.

On päev-päevalt saanud vajalisemaks noorsoo ja vanema põlve koostöö. Kuigi vanade ja noorte vahel on sageli teravad mõtete lahkuminekid, mis tingitud peamiselt noorte revolutsioonilikkusest ja vanade liigsest tagasihoidlikkusest, nähes selles oma püüete asjatut pidurdamist, on just vastastikuse arusaamise ja teineteise mõistmise võimaldamiseks vajaline lähem kontakt. Päälegi on meie noorsooliikumine jõudnud omale võita tunnustuse ka skeptilisemategi vanema põlve tegelaste juures. Teisest küljest vajab noorsugu vanema põlve elukogemusi ja moraalselt tuge, mis aitab tegevust arendada suurema hooga ja saavutada laiemate ringkondade poolehoidu. Vanema põlve tegelaste seas leidub nüüd küllalt isikuid, kes noorsoo püüdeid oskavad hinnata ja neid asjatult pidurdama ei hakka. Eriti selliseid tegelasi tuleb katsuda noorsoo tegevusele tõmmata lähemale.

ÜENU Keskjuhatuses juures on kutsutud ellu vanematest riigi- ja seltskonnategelestest nõukogu, mis on ÜENU liikumist väga tänuväärsest mõjutanud ja aidanud kaasa noorsoo tähtsamate ülesannete teostamisele. Kuna vanemal ajal

sageli ÜENU ja vanema põlve tegelaste vahel ilmsiks tuli terav antagonism ja mõtete lahkuminek, on nüüd nõukoguga koos töötades kõik arusaamatused hoitud ära ja ühtlasi ka sellest tekkida võib antagonism. Vanema põlve tegelased, lähedal seistes noorte tegevusele, on osutanud hääd arusaamist noorsoo püüetest.

See õnnestunud koostöö vorm vanade ja noorte vahel on tekitanud nii Keskjuhatuses kui ka Kesknõukogus mõtte, et ka teised noorsoo ühingud ja allüksused (osakonnad) peaksid katsuma luua eadi juure kohapäälises vanematest tegelastest nõukogud. Nad ei sega end noorsoo isetegevusse, piirdudes ainult nõuandva häälega.

Päälegi on vanematel tegelastel majanduslikkudes asjades enam kogemusi ja suurem mõju, mis tõttu nad ühingu (osakonna) majanduliku seisukorra parandamisele võivad tunduvalt aidata kaasa.

Loodame, et see mõte kõigis noorsoo ühingutes ja ÜENU osakondades liikuma hakkab ja varsti osakondade juure tekivad ka nõukogud, kes juhatastele oma nõuga abiks on, arutades läbi ja kritiseerides tegevuskavu ja kavatsetavaid ettevõtteid, et anda neile siis oma mõjuva soovitus.

Põllumajandusliku tegevuse arendamine noorsoo kaudu.

Viimastel aastatel, mil noorsooliikumine ikka rohkem ja rohkem on tunginud maale, on noorsooliikumise kavasse kerkinud ka küsimusi, mis rohkem maa tegevuse ja maa eluga seotud. ÜENU esituskogu koosolekuil on korralduslikult olnud referaate maatulunduse alalt. Eriti viimane ÜENU esinduskogu koosolek (18. ja 19. apr. s. a.) kriipsutas alla õige teravalt põllumajandusliku tegevuse arendamise vajadust osakonnas. Päämised põhjused, mis seda senini takistanud, on ajelised. Siiski on asja korraldamisega juba eeltööd tehtud.

Ühes ÜENU nõukogu ellukutsumisega loodi selle juure ka maatulundustoimikond, mille esimeheks on hra J. Ümarik ja sekretäriks hra K. Keskküla.

Toimikond on pidanud omavahelisi koosolekuid ja üldjoontes määranud kindlaks, mida peaks tehtama intensiivsema põllumajandus-

liku tegevuse väljakutsumiseks. Toimikonna arvates oleks tarvilik:

1) Noorte põllumajanduslik tegevust juhtida sarnaselt, mis soodustaks noorte isetegevust ja aktiivsust, pannes vähem rõhku õpetlikkusele. Sobivamateks teguviisideks peab toimikond:

- a) kõne- ja vaidlus-koosolekuid, kus liikmed ise retereeriksid ja oponenteeriksid. Teemideks võiksid olla kirjeldused ja arvustused kohalikust põllumajanduslikust elust ja olust. Eeskujuks ja näiteks tuleks osakonna tegelastele teatud arv valitud teeme kokku seada ja trükitult kättesaadavaks teha;
- b) tegelikkude tööde ja võtete võistlusi oma liigete vahel. Hindamiseks võistluste korraldamiseks asjatundja ehk vanema autoriteetsema isiku juurekutsumine.

Aladeks sobiks kõige esmalt, aiadöö, kodu ja kodu ümbruse kaunistus, kodulinnu kasvatatus, mesindus jne.

c, Uuemate põllutöö võtete, demonstratsioonide ja katsete korraldamist.

2) Tihe side noorsoo põllum. harude ja põllum. kult. tegelaste, eriti põllum. nõuandjate ja jaoskonna agronoomide vahel. Selle ühenduse vajadusele tuleks juhtida osakondade ja harude tähelepanu, samuti ka teiselt poolt nõuandjate ja agronoomide tähelepanu, kes samuti noorte põllum. tegevusest huvitatud peaksid olema ja kaasa töötama.

3) Ühenduse häälekandjas „Eesti Nooruses“ on tarvilikud aruklid, mis tutvustaksid tege-
lasi põllumajandusharudega organiseerimise ja

kohaste põllumajandusliste tegevüside, põhimõtete ja üksikute näpunäidetega.

4) Korraldada suuremaid noorsoo põllumajanduslisi päevi, tunnustamise võitmiseks.

6) Töötada välja ja saata kätte osakondadele 2—3 päevalisi täienduskursusi organisatsiooniliste ja töö metoodiliste küsimuste selgitamiseks.

6) Töötada välja saata kätte osakondadele põllum. harude kodukord.

ÜENU keskjuhatus kavitseb nüüd neist alustest välja minnes hakata korraldama noorsoo põllumajanduslikku tegevust. On loota, et ka osakonnad vastavalt ülalloodud põhimõtetele oma tegevuse korraldavad ja selle keskjuhatuse tegevusega kooskõlastavad.

ÜENU Keskjuhatus koosseis a. 1931.

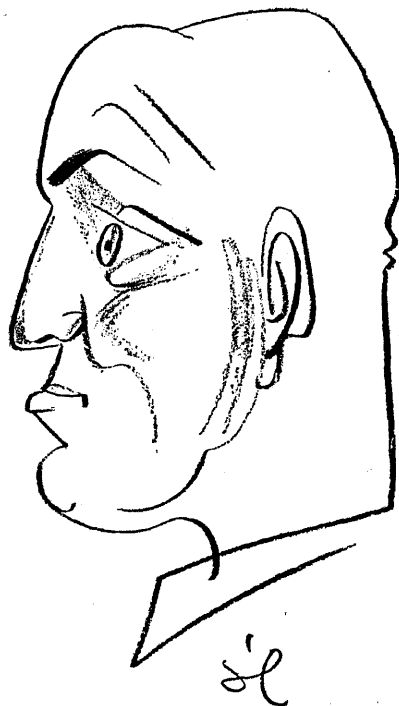
ÜENU 1931 aastaks valitud keskjuhatus jagas hiljuti oma vahel ametid. Se-
nine keskjuhatuses esimees A. Meikop
valiti palgaliseks pääsekretäriks ja ta ka-
sutab nüüd terve oma tööjõu ÜENU orga-
niseerimistöök. Uueks esimeheks valiti
Ed. Riisman. Teised juhatusliikmed:
abiesimehed dr. H. Kukkk ja V. Rooberg,
sekretärid R. Inland ja H. Uesson, lae-
kahoidja E. Martinson, varahoidja A. Jõ-
ger ja ametita J. Utno. Juure koopteerituina
kuuluvad keskjuhatusse omakultuuri alal
K. Utuste, juriidilise nõuandjana vann.
adv. abi N. Teiss ja „Eesti Nooruse“ toi-
metaja L. Laarman.

Spordikesktoimkonna kuuluvad: dr. H.
Kukkk, L. Tõnson, H. Uesson, G. Neudort.

Keskjuhatuses maatulundustoimkkonda
esia'gu ei moodustatud, kuna ÜENU-l maat.
toimk. olemas. Sinna hulka kuulub veel
keskjuhatuses maatulund. sekretärina ag-
ronom J. Utno.

A. Meikop kuulsa Strobl'i prillide läbi
vaadatuna.

Karikaturist peab olema selgelt nägija, hin-
geteadlane. Karrikatuurpildi esimesi nõudeid
on sarnasus objektiga. Enamgi. Karrikaturist
peab oskama isiku näolt lugeda isegi ta ise-
loomu jooni. Neid liialdades ja naeruvääris-
tades peab ta iga võhikutki veenma, et see
on just see inimene ja see pilt selle in-
mese karakterilikkude joonte ekstrakt.

Niisuguse portreekarikatuuri alal on un-
garlane Strobl meister. Rekordses tempos,
minuti jooksul tõmbab ta oma ohvri iseloo-
mulikumad jooned paberile.

Kuivõrd kunstnikul, kes muuseas sai kuul-
saks ka oma tolliprotsessiga, on õnnestunud
näha noorsootegelase A. Meikopi iseloomus-
tavamaid näojooni, jäägu „Eesti Nooruse“
lugijate otsustada. Arvame, et ta palju pole
eksinud.

ÜENU teistest osakondadest.

ÜENU Liiguste osakonnast.

Liiguste osakond on hilisemaid ÜENU peres, kuid selle lühikese aja jooksul (aasta ja mõni kuu) ta on suutnud kõita ümbruskonna noori ning sisendanud vanemale generatsioonile usku noorsoo organisatsiooni üldkultuurilistesse sihtidesse.

Osakonna edukat tegevust häirivad sellised nähted, nagu kõikjal lokaliseerunud ja majanduslik depressioon ja kohaliku tuletõrje ühingu juhtivate tegelaste liig vanameelsed ja -moelised vaated, — nähes noorte tegevuse esile kerkimisega konkurenti oma juba niigi kitsapiirilisele tegutsemisele.

Möödunud tegevusaastal korraldati rida pidusid, arvult kuus, kus püüti igati senist maapidudele tavaliseks saanud ühekülgsust kava alal rikastada; katsetati operettidega — resultaadid osutusid häiks. Reteraatohtuul valgestati noorte tegevussuundi. Oleks mainida reteraatidest: „Noorte ülesanded põllumajanduses“ (jaosk. agr. K. Tipman) ja „Meie praegune nooruskond ning selle tulevikuvaated“ (mrs. A. Moor). Eriti suurejooneliseks kujunes üürilöö mälestusõhtu. tõmmates ligi huvilisi 10-km. raioonist. Spordivõistlus kergejõustikus korraldati kaks, kus üksikud taqajärjed vääriivad tunnustust (v. „E. Noorus“ nr. 3 k. a.) Leidis aset veel keedukursus ja vastlamürgel.

Osakonna lugemislaud evib mitmesuguseid ajakirju, nagu: Eesti Noorus, Eesti Naine, Kodu, Sädamed, Spordilõht, Looduse kroonine romaan j. l., ning töötab laenuraamatukogu.

Aqarasti töötab rahvatantsutrupp, kus võeti läbi ettekandmist leidsid pea kõik eesti rahvatantsud; siirdutakse nüüd põhjamaade r.-tantsude õpinguile.

Lähimad kavatsused üha baseeruvad senise tegevuse taseme tõstmiseks ja täiendamiseks. Nii näiteks täiendada äsiaasutatud orkestrit ja asutada seerakoor, rakenduda ühes naaberosakonnadega suvel korraldatava noortepäeva ettevalmistustöisse, — organiseerida ping-pongi ja kroona võistlusi.

Eriti tervitatavad on noorsoolaste oma vaimsed üritused. Nii hiljuti tuli lavastusele mrs. E. Rekontini kolmevaatuslik komöödia.

Üldse Liiguste osakond tulevikus katvaseb kalduda rohkem liikmeskonna endaarendamisele ja ühistunde õhutamisele. Korraldades selleks eeskätt omavahelisi koosviibimisõhtuid ja pidusid rahvuslikele sisukate kavadeqa.

Kavatsuste realiseerimiseks jatkub küllaldaselt energiat ja tahet — seda usume!

A. Moor.

ÜENU Kolga-Jaani osakonna aastapäevalt.

ÜENÜKJO pidas oma viiendat hällipäeva 3. mail aktuse näol, kus osak. esimees lühidalt kokku võttis osak. möödunud aastate tegevuse olulisemad jooned.

Järgnes tervitusi Eoorsoo Karskusliidult ja muilt. ÜENU Keskjuhatus oli nähtavasti ära hirmutanud esituskogus nrsl. Kreegi poolt esitatud väide, nagu käiks Keskjuhatus vaid tervitamas ja seepärast jäi sinseile noorsoolastele vaid unelmaks lootus, et kui meile veidi võõrama liidu esimees isiklikult seks puhuks kohale sõidab, siis o m a keskjuhatus saadaks vähemalt kaardikesegi. Aga noh, see on ju hää kui arvestatakse sellise hoolega esituskogu soovidega.

Pikemas hoogsas ja sisurikkas kõnes esitas E. N. K. esimees Fr. Olup aktuse teisel poolel, mis oli pühendatud karskuspühale, hulk väiteid täisvaarskuse põhjendamiseks.

Ettekandeile järgnes koosviibimine mängude ja tantsuga, kestes hilja õhtuni ülevas meeleolus.

Kolga-Jaani noorsoolased avaldavad siinkohal tänu Keskjuhatusetele, ENK esimehele Fr. Olupile (kes täie hingega elas kaasa ja rikastas väärtuslike paladega meie sünnipäeva!) ja kõigile muile külalistele, kes meid sellal meesle pidasid. O. Ibius.

Märkus. Siinkohal Keskjuhatus tervitab Kolga-Jaani osakonda tagant järele, arvates, et „parem hilja kui ei ialgi.“

ÜENU Kärü osakonnast.

25. aprillil, koos oma kolmanda aastapäevaga pühitses ÜENU Kärü osakond ka keedu ja majapidamis kursuse lõpp-õhtut. Kursust, mis kestis kaks nädalat, juhatas Maanaiste Keskseitsi instruktor preili Eltriède Hakk. Arvesse võttes halba aastaaga (oli ju lume sulamine ja tšnnavu eriti suured kevadveed takmistasid hntavalt liikumist) õnnestusid kursused täielikult. Osavõtjaid oli arvult 19, osakonna liikmeid 11 ja välistpoolt 8. Kursuse maks oli liikmeil 50 snt. — mitteliikmeil 1 kroon.

Lõpp-õhtust, millest võtsid osa üle saja inimese, jäi hää mulje.

ÜENU Ulila osakonnast.

Ulila osakond on oma tegevuses näidanud tõusu. Asutamise päivil töötas osakond ühel valla serval, mille taqajärjel kannatas tegevus liikmete vähesuse tõttu. Käesoleva aasta arvul laiendati osakond ülevaldliseks organisatsiooniks. kuhu liikmeks astusid kõik ümbruskonna kandvamad jõud.

Praegu töötab osakonnas ligi sada liiget, milline arv peatselt veelgi suureneb. Liikmeskonnas leidub haritud jõude — kooliõpetajaid, keskoooliõpetanud inimesi — nii pole ka enam juhtivate jõudude puudust karta.

Laulukooride juhtidena töötavad nrs. Oskar Pärn ja Mart Pauska.

Näitetoimkonna tegevus hra Vismanni juhtimisel näitab viimasel ajal tõusu. On püütud lavastada kirjandusväärtuslikke teoseid, mis üldist poolehoidu võitmas.

Osakond korraldab suvel „noortepäeva“ — mis saaks kogu ümbruskonna noortepühaks.

Kodukaunistamise alal kuulutatakse välja — kodukaunistamise võistlused. Kolme aasta jooksul korraldab ühing võistlejatele selgitavaid kõnesid ja kursuseid. Esimeseks auhinna on 100 krooni.

Osakond korraldab järjekindlalt huviohtuid, kus kõnesid igalt elu alalt.

Kuna osakonnal ümbruskonnas teiste orgidega head vahekorrad, siis on lootused seda paremad tagajärjerkaks tööks. Edol.

ÜENU Meeksi osakonnast.

11. apr. s. a. sai täis 5 aastat sellest, mil sündis Meeksi osak. Ajal polnud küll muud vara, kui head tahtmist, energiat, ülekeevat noorust ja tahe oma mõtteid ja kavasisid läbi viia. On olnud küll ka süngi mõnikord teatavat tegevuse rauqemist, kuid see on alati möödunud. Iseäranis praeguse iuhatuse juhtimisel, eesotsas nrs. E. Tälliga on tulnud juure värsket õhku ja tugevamat hoogu.

Kavatsetakse korraldada mäikuu osak. 5-da aastapäeva pühitsemine laialdasematele hulkadele, mis puhuks antakse välja käsitsi paljundatud iubelialbum; 13—14. juunil tehetakse laulu-, tantsu- ja spordigrupiga osa võtta omakultuuri päevast Tartus jne.

Osak. 5 a. juubeli tähtpäeva kitsamas ringis perekonna õhtuga seltsililgetele, millest osa kutsutud võtma ka teiste seltskondliste org. esitajad, peefi 11. apr. H. V.

„Brage“ Tallinnas.

Soome rootslaste ühing „Brage“ Helsingist külastas Tallinna noori laupäeval, 30 mail. Külalisi võtsid sadamas vastu ÜENU Tallinna osak. noored. Sadamast sammusid võõrad oma kirjuse rahvariides läbi linna N. M. K. Ü. ette. Laialtänaval kus esinesid oma rahvatantsude, kunstipärase koorilaulu, viiuli- ja laulusoolo ettekannetega.

Õhtust jäi väga häa mulje kõigile osavõtjale. Kahjuks oli osavõtjaid vähe poole — ilus õhtu oli tallinlased mujale meelitanud. — Esinejad said soojate kiiduvalduste osaliseks.

Külalised sõitsid tagasi pühap. õhtul.

Kõigile noorsoolasile!

Soome Noorsoo Liidu 50 a. juubellipidustused peetakse südasoomes, Mikkelis linnakeses juunikuu 26—28 päevani. Neist pidustusist on hõimurahva noored palunud võtma osa kõiki ÜENU noorsoolasi.

Tallinna osakonnast sõidab Mikkelisse laulukoor, kellele on võimaldatud anda sääl üks kontsert, ja rahvatantsurühm. Pääle selle veel Keskjhatuse liikmeid ja teisi Tallinna osak. liikmeid, kes asjast huvitatud. Samuti võivad kaasa tulla kõigist osakondadest noorsoolased, kes matkast huvitatud ja kellel reis võimalik. Rongikäigust pidustusil ja muist koosviibimisist on võimalik võtta osa kõigil noorsoolasil, keda aga palutakse registreerida ÜENU Keskjhatuses, et hõlbustada matka valmistusi.

REISIKAVA:

25. VI. kell 11 minek Tallinnast—Helsingis on laev kell 16. Raudteesõit Mikkelisse algab kell 22,45— Saabumine Mikkelisse 26. VI hommikul kell 6,25. Kell 18 samal päeval ÜENÜTO koori kontsert ja pärast vastuvõutpidu Lamposaares.

Pärast pidustusi 28 päeva õhtul sõidab rong tagasi kell 22,50, on Helsingis 29 VI hommikul kell 7; aurik Suomi läheb välja kell 10, saabub Tallinna kell 3.

Laevasõit aurik „Suomil“ maksab edes-tagasi 100 smk. (umbes 10 kr.), rongisõit edestagasi, ühesarvatud 25% hinnaalandust 105 smk.—Mikkelis osavõtjail vaba ühiskorter (kaasa tuleb võtta tekk ja pesu). Pidustuste üldpilet maksab 15 Smk. (umbes 150 s.), ainult esinejad pääsevad maksuta. Vastuvõutpidustused Lamposaares on kõigil ÜENU liikmeil maksuta.

PEOKAVA.

26. VI. kell 11 Soome Noorsoo Liidu aastakoosolek. Siis ühisharjutusi. Ohtupoole laevamatk Porrasalmele ja noorsootöönäituse avamine. Kell 18 ÜENÜTO koorikontsert. Kell 20 vastuvõutpidu Lamposaares välismaade ja oma maa seltside esitajale.

27. VI. hommikul lippude ülestõmbamine, muusika Naisvuoorel ja rühmade ühisharjutused. Kell 11 on vabaõhuetekanded. Kavas kõnesid, noorsooseltside kooride ühis- ja üksikesinemisi, laulumängude ettekandeid, meeste võimlemist, muusikat. Kell 17 vabaõhuetekanded peoplatsil. kavas: kõnesid, meesvõimlemise ühisesinemisi, kooride ühisesinemisi, laulumängude ja rahvatantsude ühisesinemisi ja keskseltside vaheline teatejooksuvõistlus 5 x 1000 m. Ohtul pidusid, kus kavas koorilaulu, kõnesid, näidendeid, elavpilte ja tantsu.

28. p. kell 10 jumalateenistusi. Sellejärgi Kilven Kuoro esitab kirikus Händeli oratooriumi „Simson.“ Kell 13-15 on rongikäik linnas ja kell 14 noorsooliikumise 50a. juubellipidustused peoplat-

sil. Vabariigi president avab pidustused. Esitakse peokantaat 5 jaos, referaat noorsooliikumise ajakooast, ühendatud kooride muud esinemised, naisvõimlemise ühisesinemisi, rahvatantsude ühisesinemisi. Kell 20 peoõhtusöök.

Siintoodud kavadest igaüks näeb, et ekskursioon kujuneb väga huvitavaks ja vaheldusrikkaks. Keskjuhatus soovib asja tõsiselt kaaluda, soovijaid siia registreerida, nii et pärast jaani ÜENÜ pere arvukalt oleks hõimunoorte peopäevil esitatud.

Ekskursiooni korraldaja on ÜENÜ Tallinna osakond, kelle poole palume küsimustega kiiresti pöörata neid, kes soovivad reisi kaasa teha. Adress: Tallinn Lossi plats 4.

Tartu osakonna juubelpidustuste kava.

Laupäeval, 13 juunil, homm. kell 8—10 laulukooride eelproov, k. 10—11 tantsurühmade pääproov, k. 12 osakondade vaheline sportline nõupidamine (kongress) Jakobi tn. 8., kell 5 p. l.

spordivõistlused, kell 9 õhtul: „Eesti-õhtu“ Vanemuises.

Pühapäeval, 14 juunil, homm. kell 7—8 tantsurühmade pääproov, kella 8—10 laulukooride pääproov, kell 10 homm. spordivõistluste järg, kell 12 päeval kõne ja muusika Raekoja platsil, kell 1/23 p. l. kogumine rongikäiguks, kell 3 p. l. rongikäik, kell 4 p. l. (spordiväljal) pidustuste avamine, üldkontsert (sega- ja meeskoorid) ja rahvustantsude ettekanded (üld ja üksikrühmadelt).

Kell 1/29 õhtul „Vanemuises“ lõpp-pidu ja auhindade väljajagamine.

„Eesti Nooruse“

kirjutisvõistlusele saadetud töödest leiti võimalik olevat ainult üks hinnata II auhinna väärselt. Kirjutis oli toime-tusele saadetud varjunime all „Lemmik-mäe erak“ ja ümbriku avamisel selgus, et autor on Rich. Iher, ÜENÜ Sõmer-palu osakonnast. Auhinnaks saab autor ühe teose eesti kirjandusest oma valikul.

Vastutav ja tegev toimetaja Linda Laarman. Väljaandja Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus
Toimetus: Eduard Riisman, August Meikop ja Otto Ibius.

Kõigile!

Ainult need ei süga kukalt, kes omandavad

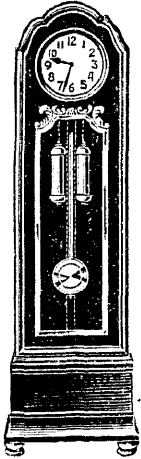
ÜENÜ LOTERIITÄHE

Kiires korras

Võita võib —

1.150.000 senti!

Tähe hind ainult 100 senti!

Ferd. Lepik

**Kella- ja kullasepa äri
ja tööstus**

Tartus, Promenaadi tänav 3
Telefon 31

Soovitan suures valikus —
kuld, hõbe, doublé, nikkel
ja teras tasku- ja käekelli
parimatest Helveetsia vab-
rikutest igas väärtuses, suur-
suses ja fassongis.

Samuti suur valik seina ja äratajaid kelli.

**Kellade korraliku käigu eest
täielik vastutus.**

Kuld laulatus- ja ehtesõrmuseid, hõbe port-
sigaare, laua hõbedat, nagu: nuge, kahvleid
ja igasuguseid lusikaid ja muid hõbe- ja
kristallasju ostate kõige soodsamalt minu
ärist.

Rootsi priimuseid	Alum. ja emailerit.
Vask-, oksideeri-	kööginõusid
tud- ja nikkel-	Roostevabast teras.,
kardinahoidjaid	alumiin. ja nikeld.:
Snepperlukke	nuge
Lukukaitseid „Ko-	kahvleid
bold“	lusikaid
Uksevedrusid „Jale“	Traataeda
Ukse ja akna karihve	Aiatööriistu
Mööbli karihve	Vineeri
„ lukke	Mereheina
„ vedrusid	Vask-, alumiinium,
Konservi nuge	tsink, raud, tina:
Soome ja rootsi	plekki
pusse	traati
	torusid

**Tööriistu, ehitusmaterjali,
rauakaupu ja kööginõusid**

Suures valikus soovitab

K-m. V. Hanson

Tartus, Aleksandri t. 1, tel. 416
Maavalitsuse majas

Kohvif

„Salve“

Tartus, Jaani tän. 16
Kõnetr. 1054

Ainufene esimesejärgu kohvif

*Ona fonditoreis valmistatud, alati
värsked ja maitsuvad kohvifaiad,
foogid, tordid, pirutad jne.*

*Alates 1-septembrist igapäev
mausika kella 12—1 ja 5—¹/₂8 p.l.*

Eesti noored!

*Tarvitage a i n u l t eesti vabriku
saadusi:*

„Miss“	25 tk. — 25 s.
„Omar“	25 tk. — 25 s.
„Meedi“	25 tk. — 20 s.
„Desti“	25 tk. — 15 s.

Tubakavabrik
»Sultan-Flor«
Tartus

Põllumajanduse Pank

Tartus, Suurturg 9

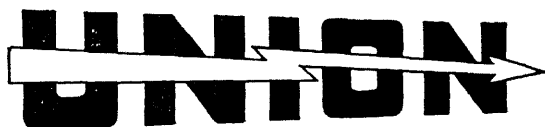
Juhatuses telefon 10-65 — Postkast 124 — Üldine telefon 50

Pank annab laene mitmesugusel kindlustusel
Pank võtab raha hoiule makstes ajakohast protsenti
Pangal korrespondendid kõikides tähtsamates kodumaa keskköhtades
Pangal tulekindel varakamber (seif) kasutada väikese tasu eest
Panga liikmeteks põllumehed ja põllumajanduslikud ühingud
Panga laenud kindlustatud obligatsioonidega ja põllu-
majandusliku inventaariga
Panga juures kindlustusselts „EESTI“ agentuur

JUHATUS

**Noored, tarvitage ja õhutage
ausiama kodumaa saadusi!**

Kandke jalanõusid

Need on tunnistatud kõige paremateks

**Noored, kodumaa vabrikud annavad fööd Teile ja
Teie omastele, välismaa tööstus võtab sellegi
mis olemas!**

Kaasnoored!

Ajakiri „Eesti Noorus“ on meie häälekandja, see on noorte **oma** ajakiri. Loeme seda, tellime see endale. Sisu on mitmekesine ja huvitav, välimus ilus. Selles leidub palju pilte oma- ja naabermaade noorte tegevusest. Hind on ta väärtuse kohta väga odav — ainult 1.80 senti aastas, 1.00 s. poolaastas. Tellida saab igast postiasutisest.

Juba kohe tellime igaüks endale

AJAKIRJA

„EESTI NOORUS“

Suure hinnaalandus

hõbe, kristall, aspaka ja kellakaupade pealt

Kullasepa ja kellaäri

D. Hermann

Aleksandri 2. Asut. 1815.

Mehaanika ja jalgratta tööstus **Aleks. Laur**

Tartus, Holmi t. 7

Emailib ja parandab jalgrattaid ning valmistab uusi vastupidavaid kodumaa teedel. Samas koetakse traadist võrkaedu.

Igasugused mehaanika tööd tehakse kiirelt ja korralikult mõõdukate hindadega.

**Päevapildi
tööstus**

P. KRÜNER

**TARTUS,
Promenadi t. 8**

Telefon 10-56.

Koguvõtted — portreed — laste ülesvõtted — suurendused.
Ülesvõtted igasuguse ilmaga, päeval kui ka kunstliku valgusega.
Foto-amatööridele ilmutamine, kopeerimine, suurendamine jne.

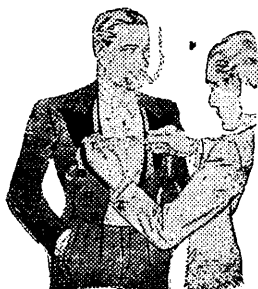
Soovitan võistlemata odavate
hindadega alati suures valikus
moodsaid jalanõusid.

Hooaja uudised.

Suurem ja vanem jalanõude äri
ja tööstus

A. Laks — Tartus

Kaubahoov 34 ja 39.

"Riietus"
om. A. NUUSA
SUURTURG 2 TEL. 11-87

*Valmistab moodsaid mees-
terahva riideid, oma kui ka
tellija riidest*

*Töö eest täielik
vastutus.*

Foto-Ateljee

Armin Lomp

Tartus, Vana t. 6. Telefon 2-53.

Valmistan igasuguseid ülesvõtteid (Grupivõtteid mitme-
tuhande inimese suuruselt). Pildi suurendusi nii liht kui
ka värvilisi kuni elusuuruseni.

*Soovitame kuulsamatest
vabrikutest:*

**Jalgrattaid, kudumis-, õmblus ja
kirjutusmasinaid**

ja nende igasuguseid osi.

Saadaval igal ajal „Homocord“
uudis **heliplaate.**

Müük soodsamatel tingimus-
tel suurel ja väikesel arvul.

Kr. Saar & Ko.

Tartu osakond: Raekoja t. 2, tel. 6-94.

Pääladu Tallinnas: Estoonia pst. 27.

Osakond Rakveres: Tallinna tän. 13.

Kõik ostavad ja tellivad naiste- ja meesterahva valmisriided ainult kõige suuremast eesti riide- ja valmisriiete kauplusest —

Karl Abel

Tartus,
Kaubahoov 8

kus täielik valik valmisriietest ja kodu- ning välismaa riidekaupadest.

Naister. ja meesterahva vihmamantlid.

Present-kuued ja vihmavarjud.

Hinnad võistlemata odavad.

B. Genss & Pojad

Tartus ————— Kääni tän. 8

En gros ja En detail

Suve hooajaks soovitame:

Siidi- ja floor- sukki	Rannakingi Supelmütse
Triiksärke	Supelkostüüme
Kraesid	Vihmavarje
Pitse	ja muid

Pudu- ja moe kaupu

võistlemata odava hinnaga

Kohasemaid kinke:

sünni, leeri ja pulmapäevaks
soovitab

H.m. Johann Koosipuu

Tartus, Suurturg 14, tel. 85

Narvas, Suur tän. 24, tel. 51

SUUREM PEEGLITEHAS EESTIS

„KALEV“

TARTUS, ALEKSANDRI TÄN. 1

TELEFON 3-95

Soovitab oma tehastest suures ja rikkalikus valikus igasuguseid

**PEEGLEID,
ornamente, vaateakna-
ja pildiklaasi**

Hinnad väljaspool võistlust

Tellige oma
KLIŠEED

Tsinkograafiast
V. REBANE & KO

Tallinn, Suur Tartu mnt. 3
Telefon 305-58

Kontori:
Suur Karja 8 — Telefon 7-35

Pudu- ja moeäri

O. Kress

Tartus, Suurturg № 15

Suures valikus
igal ajal saadaval:

Kindaid, šalle, pesu, sukki,
päevasärke, sokke, trikoo-
pesu, kraesid, taskurätte. Eriti
suures valikus kaelasidemeid
ja kõiki pudu-moe kaupu

Müük võistlemata
hindadega

Kõige kasulikamalt tellite oma
trüki- ja etiketitööd —

TRÜKIKOJAST
ESTOTRÜKK

Tallinn, Suur Karja 8, tel. 7-35

Nõudke meilt kalkulatsioonel

Majanduskriisi

ei tunne mitte see, kes suitsetab
I-SORDI ITAALIA PABEROSSE

SAVOY 25 tükki
ainult 20 senti

sest ta hoiab kokku igapäev paki pealt 5 senti.

Tubakatehas

A-s. „SIRENA“

4. - 1-10
9978-117

M. JÄNESE suuräri

Tartus, Kaubahoovis № 10-11-12
Kõnetraat 5-91 —x— Asutatud 1899.

Kõige vanem, suurem ja täielikum
riidekauba ladu Eestis

—x—

Laos alati saadaval:

Kodumaa, inglise ja teiste välismaa vabrikute — —

**ülikonna-
palitu- ja
püksiriideid**

kerget (Lustrin) suvekuue-, päevasärgi- ja igasuguseid
voodiriideid • *Daamidele:* villaseid, Prantsuse siidi,
Bemberg kunstiidi, Vuaal- ja Muslin kleidiriideid

**Milanees — kleitideks ja pesuks
ja igasuguseid teisi
riidekaupu**

Kõige maitsekamas valikus — Võistluseta hindadega!

Alaline uudiste juurdetulek